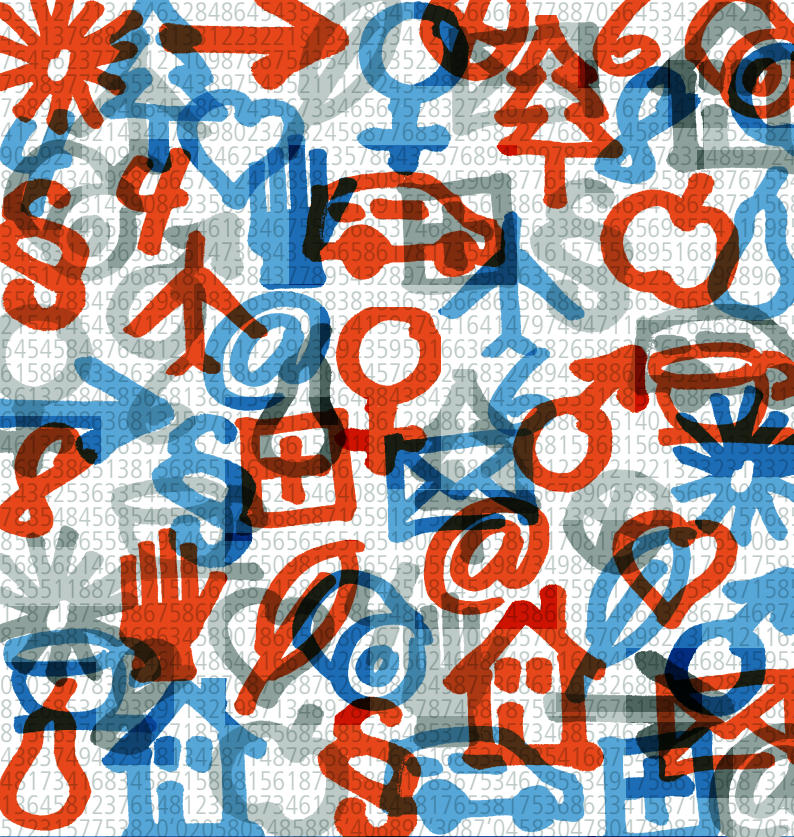

Survista statistica da la Svizra 2008

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Departament federal da l'intern DFI
Uffizi federal da statistica UST

Uffizi federal da statistica

Espace de l'Europe 10
CH-2010 Neuchâtel

Infurmaziuns:

Telefon 032 713 60 11
Telefax 032 713 60 12

Empustaziun da publicaziuns:

Telefon 032 713 60 60
Telefax 032 713 60 61
www.statistik.admin.ch

Decleraziun dals segns:

Trais puncts (...) empè d'ina cifra signifitgan che quella è nunenconuschenta, perquai ch'ella n'è (anc) betg eruida.

In stritg (–) empè d'ina cifra stat per la valor «absolut nulla».

Abreviaziuns dals chantuns:

Vesair explicaziuns en la tabella pagina 2.

Arrundament:

En general vegnan las valurs arrundadas si resp. giu senza prender resguard dal total. En cas da differenzas tranter summas parzialas adidas ed il total na vegnan las singulas valurs damai betg adattadas.

Funtaunas:

En la reproducziun da resultats statistics han ins per ordinari desisti d'inditgar las funtaunas. Infurmaziuns correspondentas chattais Vus en il portal statistic da la Svizra sut www.statistik.admin.ch

Editur:

Uffizi federal da statistica
Secziun diffusiun e publicaziuns
Favrer 2008. Cumpara en rumantsch, tudestg, franzos, talian ed englais.

Concepziun e redacziun:

Bernhard Morgenthaler, Margherita Geiger Németi, Sylvie Rochat, Armin Grossenbacher

Grafica:

Viviane Schmid

Chartas:

Sabine Kuster

Organisaziun:

Etienne Burnier

Layout:

Céline Bourquin

Concept grafic:

Roland Hirter, Berna

Numer d'empustaziun:

024-0800

ISBN:

978-3-303-00388-6

Cuntegn

Editorial	1
Populaziun	2
Spazi ed ambient	7
Lavur e salari	9
Economia publica	12
Pretschs	14
Industria e servetschs	15
Agricoltura e selvicultura	18
Energia	19
Construir ed abitar	20
Turissem	21
Mobilitad e traffic	22
La Svizra e l'Europa	24
Bancas, assicuranzas	26
Segirtad sociala	27
Sanadad	30
Scolaziun e scienza	32
Cultura, communicaziun	35
Politica	37
Finanzas publicas	39
Criminalitad e dretg penal	41
Situaziun economica e sociala da la populaziun	43
Svilup persistent	47
Disparitads regiunalas	48
Ils chantuns da la Svizra	49

La Survista statistica 2008 en in nov vestgì

L'enconuscenta Survista statistica da la Svizra sa preschenta il 2008 en in nov vestgì.

Quest vestgì pli colurà gida las lecturas ed ils lecturs a chapir anc meglier e pli svelt las singulas statisticas e graficas.

Ultra da quai è quest vestgì tessì d'anc pli blers texts che simplifitgeschan la chapientscha a las utilisadras ed als utilisaders. La finala na datti nagut mender ch'ina statistica nun- ubain malchapida.

Ed il vestgì è era taglià in pau pli grond. Sin actualmain 52 paginas chattais Vus tut ils temas relevants. Questa structura correspunda exactamain a quella dal portal statistic da la Svizra (www.statistik.admin.ch>THEMEN) ed a quella da l'ovra parentada pli voluminusa, l'Annuari statistic da la Svizra.

La Survista statistica da la Svizra è ina resumaziun curta dad infurmaziuns selecziunadas or d'ina immensa collecziun da datas.

Tgi che vul s'infurmar a moda pli detagliada davart ils singuls temas, po far quai en il «Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008», il nov annuari statistic cumpari il medem temp. Quel na porscha betg mo datas pli detagliadas, mabain era indicaziuns davart las metodos e las definiziuns, sin las qualas las statisticas sa basan. Cun agid da la CD-ROM agiuntada a l'annuari pudais Vus disponer dals texts, da las graficas e da las tabellas en furma electronica. L'atlas electronic ed interactiv gida Vus a far cumparegliaziuns internaziunalas a moda sperta e simpla.

Tgi che tschertga da tut temp las infurmaziuns statisticas las pli actualas, visita il meglier il portal statistic da la Svizra sut www.statistik.admin.ch. Il portal administrà da l'Uffizi federal da statistica porscha in access modern ed attractiv ad ina gronda quantitat d'infurmaziuns statisticas. Il nov vestgì da la Survista statistica da la Svizra 2008 è damai era surcusi cun buttuns che renvieschan als singuls temas dal portal – uschia sa cumplettescha la broschura pratica a moda optimala cun il Web actual.

Jau giavisch a Vus ina lectura infurmativa da la nova Survista statistica e bun divertiment cun scuvrir ils differents meds d'infurmaziun.

Dr. Adelheid Bürgi-Schmelz

Directura da l'Uffizi federal da statistica

Neuchâtel, il schaner 2008

Ulteriuras funtaunas d'infurmaziun:

- Comunicaziuns da pressa sco newsletter: Vus pudais empustar gratuitamain las comunicaziuns da pressa originalas da l'Uffizi federal da statistica sco newsletter direct a Vossa adressa dad e-mail. (Annunzia: www.news-stat.admin.ch).

Sut la medema adressa pudais Vus era dumandar infurmaziuns davart las pli novas publicaziuns da l'uffizi u comunicaziuns da differents secturs (newsletter tematica).

- A dumondas specificas respunda gugent il Center d'infurmaziun per statistica, telefon 032 713 60 11 ubain e-mail: info@bfs.admin.ch.

Populaziun permanenta en ils chantuns l'onn 2006

	Total en 1000	Esters en %	Citadina en %	Spessezza (per km ²)	Creschientscha 1996–2006 (en %)
Turitg (ZH)	1 284,1	22,2	95,0	773	8,9
Berna (BE)	958,9	12,3	62,2	164	1,9
Lucerna (LU)	359,1	15,4	51,0	251	5,1
Uri (UR)	34,9	8,5	0,0	33	-2,5
Sviz (SZ)	138,8	16,6	80,1	163	12,2
Sursilvania (OW)	33,8	11,8	0,0	70	7,4
Sutsilvania (NW)	40,0	9,6	87,6	166	8,7
Glaruna (GL)	38,1	19,4	0,0	56	-2,8
Zug (ZG)	107,2	20,9	96,0	517	14,3
Friburg (FR)	258,3	15,9	55,5	162	13,3
Soloturn (SO)	248,6	18,2	77,2	314	3,3
Basilea-Citad (BS)	184,8	30,1	100,0	4 995	-5,2
Basilea-Champagna (BL)	267,2	17,8	91,7	516	5,2
Schaffusa (SH)	73,9	21,2	73,9	248	0,0
Appenzell Dadora (AR)	52,5	12,6	52,9	216	-3,0
Appenzell Dadens (AI)	15,3	9,3	0,0	89	3,1
Son Gagl (SG)	461,8	20,5	66,6	237	4,0
Grischun (GR)	187,9	14,4	49,0	26	1,0
Argovia (AG)	574,8	20,1	65,4	412	8,1
Turgovia (TG)	235,8	19,5	49,3	273	4,9
Tessin (TI)	324,9	25,1	86,7	118	6,6
Vad (VD)	662,1	28,9	74,8	235	9,2
Vallais (VS)	294,6	18,4	56,7	57	8,2
Neuchâtel (NE)	168,9	23,0	74,4	236	2,2
Genevra (GE)	433,2	37,3	99,2	1 762	9,8
Giura (JU)	69,3	11,6	30,0	83	0,5
Svizra	7 508,7	20,7	73,4	188	6,0

Populaziun permanenta en las citads grondas l'onn 2006

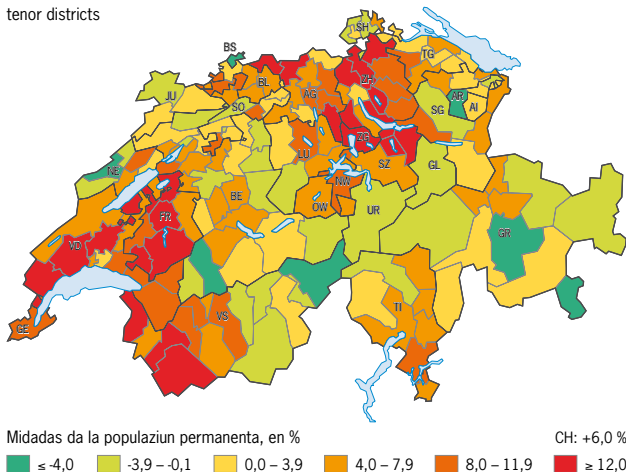
	Citad		Agglomeraziun	
	en 1000	Creschientscha 1996–2006 en %	en 1000	Creschientscha 1996–2006 en %
Turitg	350,1	2,5	1 111,9	16,3
Genevra	178,6	3,5	497,4	10,3
Basilea	163,1	-6,0	487,0	16,9
Berna	122,4	-2,9	344,7	7,5
Losanna	118,0	3,0	313,1	20,6
Total	932,3	0,6	2 754,0	14,7

Expansiun dal territori urban

In terz da la populaziun svizra abita oz en las aglomeraziuns da las tschintg citads grondas da Turitg, Genevra, Basilea, Berna e Losanna. In terz viva en las autras regiuns urbanas ed in ulteriur terz en ils territoris rurals. La quota da la populaziun citadina è creschida tranter il 1981 ed il 2006 da 70% sin 73%, entant che la quota dals abitants en ils territoris rurals è sa sminuida en quel temp da 30% a 27%.

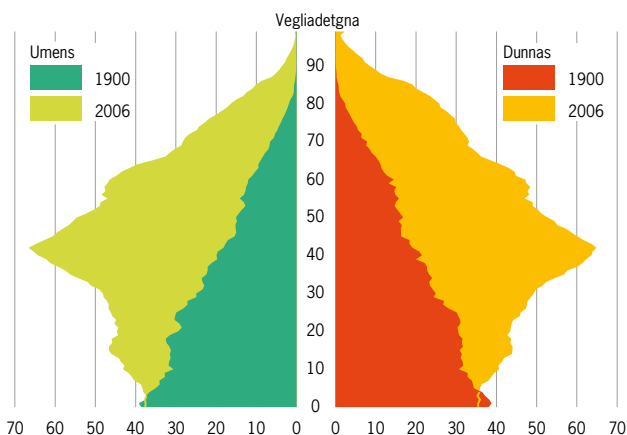
Creschientscha da la popolaziun 1996–2006

tenor districts

Structura da vegliadetgna da la popolaziun

Dumber da personas en 1000

Ina societad pli e pli veglia

En il decurs dal 20avel tschientaner è il dumber da las personas veglias creschì, entant che la cumpart dals juvenils e da las personas ablas da lavurar (20 fin 64 onns) è sa sbassada. La furma da la piramida da vegliadetgna è sa midada d'ina «piramida» (1900) en in «pign» (2006). Per la Svizra è tipica oz ina structura da vegliadetgna dominada da las generaziuns cun numerusas naschientschas (annadas 1961–1971). La generaziun dals juvenils percunter è plitost flailva, entant ch'il dumber dals umans pli vegls crescha cuntinuadamain.

Naschientschas vivas il 2006

Total	73 371
Mats per 100 mattas	106,1
Quota da naschientschas vivas ordaifer la lètg (%)	15,4
Naschientschas da plirs uffants	1 178
Naschientschas da schumellins	1 151
Dumber dals uffants per 100 dunnas ¹	1,44

Mortoris il 2006

Total	60 283
Vegliadetgna	
0–19 onns	601
20–39 onns	1 115
40–64 onns	8 324
65–79 onns	15 908
≥ 80 onns	34 335

Migraziuns internaziunalas il 2006

Persunas immigradas	127 586
da questas esters	107 177
Persunas emigradas	88 218
da questas esters	57 739
Saldo da migraziun	39 368
Svizzers	-10 070
Esters	49 438

Migraziuns internas² il 2006

Total arrivads e partids	413 860
---------------------------------	----------------

Maridaglias il 2006

Total	39 817
Svizzer/Svizra	20 032
Svizzer/Estra	8 472
Ester/Svizra	6 594
Ester/Estra	4 719
Vegliadetgna media tar la maridaglia	
Umens nubil	31,0
Dunnas nubilas	28,7

Divorzis il 2006

Total	20 981
Cun uffants minorens (%)	46,8
Durada da la lètg	
0–4 onns	2 124
5–9 onns	5 776
10–14 onns	4 066
≥ 15	9 015
Cifra da divorzis en total ³	51,7

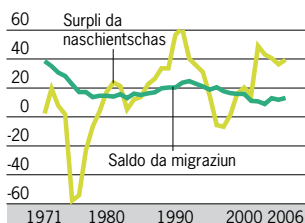
¹ Dumber dals uffants che ina dunna parturescha en il decurs da sia vita, sch'ins prenda sco basa ils dumbers da naschientschas tenor vegliadetgna en l'onn observà

² Migraziuns tranter las vischnancas politicas, senza migraziuns entaifer ina vischnanca

³ Part da las lètg che vegnan spartidas baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da divorzi en l'onn observà

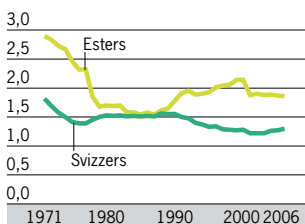
Saldo da migraziun e surpli da naschientschas¹

En 1000

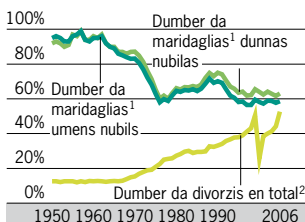
¹ Naschientschas vivas minus mortoris

Dumber da naschientschas total¹

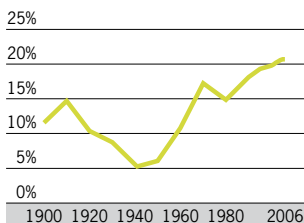
¹ Uffants per dunna; vesair annotaziun 1 en la colonna a sanestra

Maridaglias e divorzis

¹ Quota (%) da las dunnas resp. dals umens nubil sut 50 onns, che vegnan a maridar baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da maridar en l'onn observà

² Vesair annotaziun 3 en la colonna a sanestra

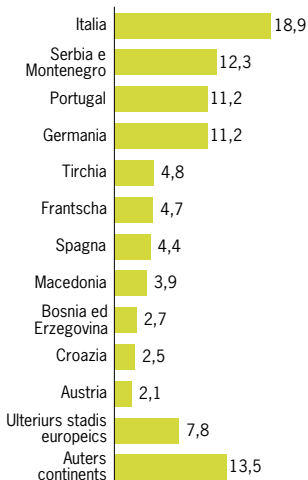
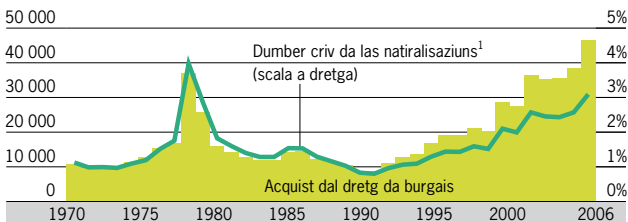
Quota da la populaziun permanenta estra**Popolaziun estra tenor permission da dimora il 2006**

En 1000

Total¹	1673,9
Dimorant (attest B)	402,9
Domicilià (attest C)	1081,2
Dimorant temporar (≥ 12 mais) (attest L)	39,5
Funcziunaris internaziunals e diplomats	27,3
Dimorant temporar (<12 mais) (attest L)	74,5
Requirit d'asil (attest N)	19,6
Persunas admessas provisoricamain (attest F)	25,2

¹ Incl. dumber da compensaziun**Popolaziun estra tenor nazionalitad il 2006**

En %

Acquist dal dretg da burgais svizzer¹ Dumber dals acquisti dal dretg da burgais en % da la populaziun estra**Bleras personas da l'exteriur èn naschidas qua, ma n'han betg il dretg da burgais**

La quota da personas da l'exteriur munta a 20,7% (da la populaziun permanenta estra). Pli che la mesadad da las abitantas e dals abitants senza passaport svizzer (54%) viva dapi passa 15 onns qua u è gia naschida en Svizra. Cumpareglià cun il dumber da las naturalisaziuns da 3,1% (2006: 46 700 personas) exista anc adina in grond retardament d'integraziun.

La populaziun estra è giuvna: da 100 personas en la vegliadetgna da gudogn èn mo 10,6 en la vegliadetgna da renta (Svizzers: 30,8). En connex cun quai stat era il fatg che 25,7% dals uffants naschids il 2006 en Svizra han ina nazionalitad estra.

Il 2006 è il dumber d'immigraziuns creschì visavi l'onn precedent per 7,5%. 65,5% dals immigrants vegnan da pajais da l'UE/EFTA. Tar ils burgais da l'Italia e da la Spagna han ins registrà il 2006 danovamain il pli grond surpli d'emigrants.

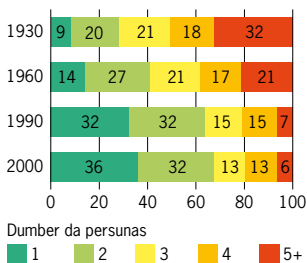
Ils blers vivan vinavant en ina famiglia

La famiglia tradiziunala è era oz anc la pli frequenta furma da viver. Bunamain trais quarts da la populaziun vivan en partenanzas; 48% cun uffants, 24% senza uffants (2000). 6% vivan mo cun in genitur. La famiglia tradiziunala – pèr maridà cun uffants – è la furma da viver la pli usitada tar las persunas da 35 fin 49 onns (58%; per cumparegliar: pèrs betg maridads cun uffants: 2%).

Era da las persunas senza uffants viva mo ina pitschna part suletta, numnadamain 28% da las persunas da 21 fin 35 onns e 37% da las persunas da 35 fin 49 onns. En general vegnan la lètg e la famiglia spustadas adina dapli: mo mintga tschintgavla dunna (21%) da las annadas 1965–69 ha parturì in uffant avant il 25avel onn da naschientscha; tar las annadas 1945–49 eran quai anc 44%. Las persunas giuvnas bandunan era pli tard il dachasa (23% dals umens da las annadas 1970–74 avant il 20avel onn da naschientscha, 45% dals umens da las annadas 1945–49).

Grondezza da las chasadas

En %, mo chasadas privatas

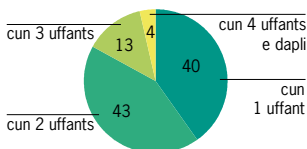
Chasadas privatas il 2000

En 1000

Total	3 115,4
Chasadas d'ina persuna	1 120,9
Chasadas da famiglias	1 931,9
Pèrs senza uffants	850,2
Pèrs cun uffants	898,3
Geniturs sulets cun uffants	161,3
Persuna suletta cun in genitur sulet	22,1
Chasadas senza relaziuns famigliaras	62,7

Chasadas da famiglias cun uffants il 2000

En %, mo uffants nubilas sut 18 onns

Appartegnientscha religiosa

il 2000

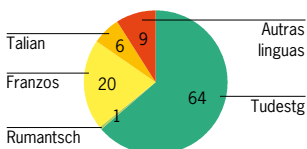
En %

Protestant ¹	35,3
Catolic-roman	41,8
Cristcatolic	0,2
Cristian-ortodox	1,8
Autras cuminanze cristianas	0,2
Cuminanzas religiusas giudaicas	0,2
Cuminanzas islamicas	4,3
Autras baselgias e cuminanze religiusas	0,8
Nagina appartegnientscha	11,1
Senza indicaziun	4,3

¹ Incl. la Baselgia novapostolica ed ils Testimonis da Jehova

Linguas il 2000¹

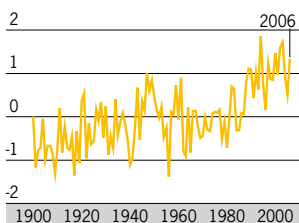
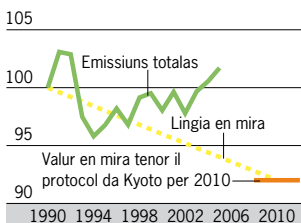
En %

¹ Populaziun tenor linguas principalas

Il clima en Svizra il 2006

Staziun	Temperatura media		Precipitaziuns annualas		Summa d'uras suleglivas	
	°C	diff. ¹	mm	index ²	h	index ²
Lugano (273 m s.m.)	13,1	1,5	1298	84	2230	110
Basilea-Binningen (316)	10,9	1,3	1029	132	1701	106
Genevra-Cointrin (420)	11,2	1,4	969	100	1989	117
Neuchâtel (485)	10,7	1,4	1237	133	1714	111
Sion (482)	10,6	1,4	604	101	2167	109
Turtig-SMA (556)	9,8	1,3	1135	104	1695	114
Berna / Zollikofen (553)	9,4	1,2	1216	118	1775	108
Son Gagl (779)	8,8	1,4	1274	102	1704	123
Tavau-Vitg (1590)	4,2	1,4	789	73	1878	112

¹ Differenza da la media da plirs onns en °C (1961–1990)² 100 = media da la seria da mesiraziuns da plirs onns (1961–1990)**Divergenza da la temperatura (en °C)**Divergenza da la media da blers onns
1961–1990**Emissiuns da gas cun effect da serra**
Index 1990=100**Midada dal clima**

L'effect da serra è in fenomen natural – senza quel fiss la temperatura globala en media var 30°C pli bassa. Tras l'emissiun da gas cun effect da serra (dioxid carbonic, metan, monoxid dinitrogenic, e.a.) influenzescha l'uman la cumposiziun da l'atmosfera e promova uschia l'effect da serra. En consequenza pon ins registrar dapi l'onn 1970 in augment da la temperatura ch'ins na po betg pli explitgar cun las instabilitads naturalas dal clima.

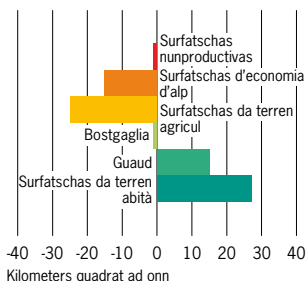
Utilisaziun dal terren

Statistica d'areal 1992–1997

	km ²	%
Gauad, bostgaglia	12 716	30,8
Surfatscha agrara utilisabla	9 873	23,9
Economia d'alp	5 378	13,0
Surfatscha da terren abità	2 791	6,8
Auas	1 740	4,2
Autras surfatschas nunproductivas	8 787	21,3
Surfatscha totala	41 285	100

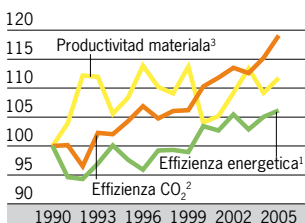
Midada annuala da l'utilisaziun dal terren

Svilup en la perioda 1979/85–1992/97

Effizienz ecologica

Index 1990=100

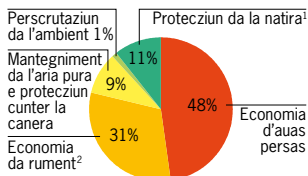
¹ PNB/consum final d'energia

² PNB/emissions da CO₂

³ PNB/expensas globalas per material

Expensas publicas per la protecziun da l'ambient

(2005: 3,6 mia. fr.)

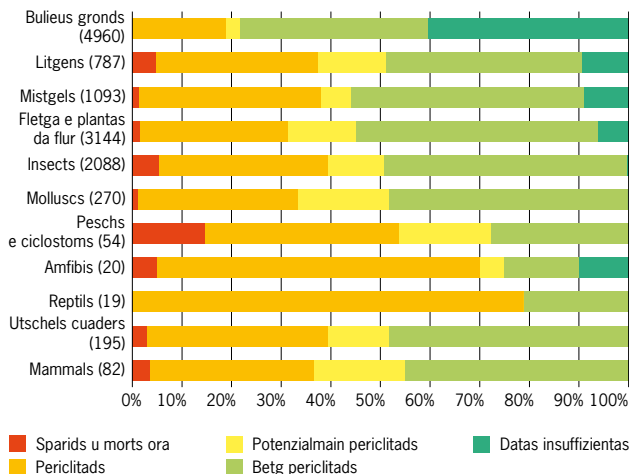
¹ Incl. pajaments directs a l'agricultura per prestaziuns ecologicas

² Senza arderas per rument da chasa

Effizienz ecologica da l'economia

L'effizienz ecologica vegn augmentada cun realisar dapli daners en relaziun cun las emissiuns da CO₂, l'energia necessaria u cun ils custs da material globals. In'effizienz creschenta po però era esser in indizi ch'il sector da servetschs daventa pli impurtant a quint dal sector industrial – che d'ora blera energia e material resp. chaschuna bler CO₂ – e ch'ils process da producziun cun grevezas per l'ambient èn vegnids transferids a l'exteriur.

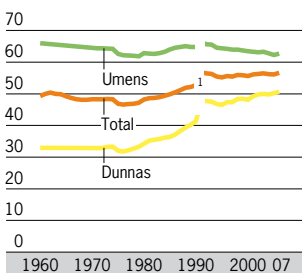
Biodiversitad

Stadi: 1994–2007 tut tenor spezia

Persunas cun activad da gudogn

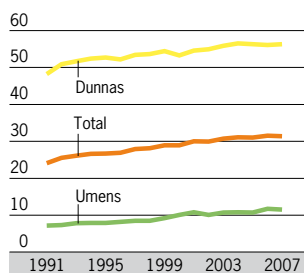
En % da la populaziun permanenta

¹ Nova metoda da calcular a partir dal 1991

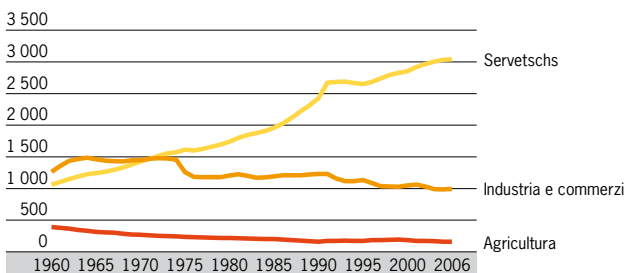
Persunas che lavuran a temp parzial

En % da las pers. cun activad da gudogn

Persunas cun activad da gudogn tenor secturs economic

En 1000

Persunas cun activad da gudogn tenor status da dimora e schlattaina

En 1000

	1991	1995	2000	2004	2005	2006
Total	4075	3952	4080	4169	4201	4301
Svizzers/Svizras	3032	2966	3100	3122	3135	3198
Esters/estras	1043	986	980	1047	1065	1103
DomiciliadAs	556	564	595	580	574	573
DimorantAs	180	205	183	226	242	264
StagiunariAs ¹	72	38	23	-	-	-
CunfinariAs ²	181	146	143	173	176	184
DimorantAs temporarAs	20	17	20	55	56	63
Ulteriurs esters ³	33	17	16	13	18	19
Umens	2389	2282	2301	2315	2330	2383
Dunnas	1686	1670	1779	1854	1870	1918

¹ Dapi il 1-06-2006 na vegnan emessas naginas permissiuns stagiunalas pli

² A partir dal 2. quartal 1995 tenor la statistica dals cunfinaris (quartals precedents: Register central dals esters)

Persunas cun activad da gudogn independenta

Malgrà las grondas fluctuaziuns conjunturalas è il dumber da las persunas cun activad da gudogn independenta restà fitg stabil ils ultims diesch onns. L'onn 2007 muntava la quota a 14% (il 1997 a 15%).

La situaziun finanziaria e sociala da numerusas persunas cun activad da gudogn independenta è difficila: l'onn 2005 han 25% da quellas (incl. lavurers en l'atgna interpresa), però mo 17% dals lavurers a temp cumplain dumandà per reduenziuns chantunalas da las premias da la cassa da malsaus. Ulteriurs indizis per ina situaziun magari difficila è il fatg ch'in quart da las persunas cun activad da gudogn independenta a temp cumplain na paja betg las contribuziuns per ina segunda u terza pitga liada, e ch'ina da tschintg persunas na dispona da nagina assicuranza per l'indemnisaziun da diarias.

Forzas da lavur estras

In impurtant factur dal martgà da lavur svizzer èn las forzas da lavur da l'exteriur. La gronda creschientscha economica en la segunda mesadad dal 20avel tschientaner na fiss betg stada pussaivla senza il grond dumber da lavurers esters. Lur quota surpassa dapi ils onns 1960 cuntinuadamain 20% e munta oz a 26%. Surtut en il sector industrial lavuran numerusas persunas da l'exteriur (2007: 34%; sector da servetschs: 24%).

Strusch dusterz da las persunas estras cun activitad da gudogn (2007: 64%) èn burgaisas e burgais d'in pajais da l'UE u da l'Associaziun europeica da commerzi liber (AECL). Cun 37% è la quota da las forzas da lavur da l'Europa dal Sid la pli gronda, suandada da la quota da las lavureras e dals lavurers oriunds da l'Europa dal Nord e dal Vest (25%). 23% derivan dals pajais dal Balcan occidental e da la Tirchia.

Da las persunas estras cun activitad da gudogn immigradas ils davos diesch onns en Svizra han trais quarts (78%) frequentà ina scolaziun dal stgalim secundar II u dal stgalim terziar. La quota correspundenta da las persunas estras immigradas pli baud muntava mo a 56%.

Dischoccupaziun¹

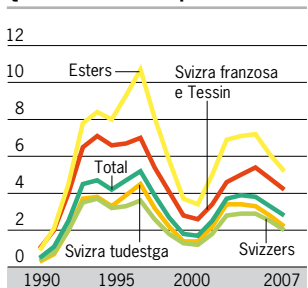
	1980	1990	2000	2006	2007
Dischoccupads	6 255	18 133	71 987	131 532	109 189
Q. dischoc. a lunga vista ² en %	...	6,6	20,1	20,1	18,7
Quota da dischoccupads en %	0,2	0,5	1,8	3,3	2,8
Umens	0,2	0,4	1,7	3,1	2,6
Dunnas	0,3	0,6	2,0	3,6	3,0

¹ Dischoccupaziun tenor SECO

² Durada da la dischoccupaziun >12 mais

La dischoccupaziun è colliada stretgamain cun il svilup conjunctural. In record istoric (5,2%) ha la quota da dischoccupaziun cuntanschi il 1997. Suenter ch'ella è ida enavos sin 1,7% (2001), è ella s'augmentada danovamain ils onns suandants (2004: 3,9%) ed è dapi lura puspè sa diminuida (2007: 2,8%). Differentas gruppas da la populaziun èn pertutgadas a moda diversa. Las quotas da dischoccupaziun èn anc adina relativamain autas tar persunas pauc qualifitgadas, tar giuvenils (15–24 onns), tar persunas da l'exteriur (lur nivel da qualificaziun è en media relativamain bass), sco era en la Svizra latina. Main grondas èn las differenzas tranter umens e dunnas.

Quota da dischoccupaziun En %

Nivel da las pajas il 2006

Paja mensila brutta (valur mediana¹)

	Total	Nivel da pretensiun ²			
		a	b	c	d
Svizra³	5 674	10 463	6 796	5 463	4 400
Regiun dal Lai da Geneva (VD, VS, GE)	5 699	10 666	6 784	5 717	4 544
Svizra bassa (BE, FR, SO, NE, JU)	5 552	9 840	6 527	5 417	4 389
Nordvest da la Svizra (BS, BL, AG)	5 902	10 713	6 863	5 617	4 463
Turitg (ZH)	6 154	11 904	7 510	5 635	4 470
Svizra orientala (GL, SH, AR, AI, SG, GR, TG)	5 302	8 848	6 250	5 154	4 332
Svizra centrala (LU, UR, SZ, OW, NW, ZG)	5 537	9 778	6 642	5 262	4 303
Tessin (TI)	4 899	8 448	5 600	5 048	3 921

¹ Paja mensila standardisada: l'equivalent a temp cumplain sa basa sin 4 1/3 emnas a 40 uras da lavor

² Nivel da pretensiun

a = Lavurs fitg pretensiusas e fitg grevas

b = Lavurs independentas e qualifitgadas

c = Enconuschentschas professiunalas e spezialisadas necessarias

d = Activitads simplas e repetitivas

³ Sector privat e sector public (Confederaziun) ensemen

Gudogn or da lavor il 2006¹

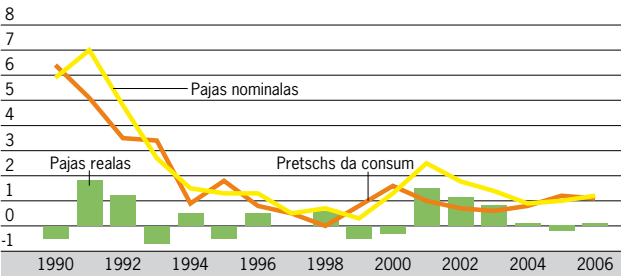
Repartiziun en %

	<=26	Classas d'entrada (en 1000 fr., per onn, brutto)				Senza indicaziun
		26-52	52-78	78-104	>104	
Total	15,7	18,1	26,4	14,3	13,1	12,4
Umens, a temp cumplain	1,6	9,0	32,8	21,5	22,8	12,4
Dunnas, a temp cumplain	5,7	23,9	33,4	14,4	8,4	14,0
Umens, a temp parzial	34,9	21,8	17,5	8,7	5,6	11,6
Dunnas, a temp parzial	42,4	29,4	12,8	3,0	1,0	11,4

¹ LavurantAs, senza imprendistAs

Svilup da las pajas nominalas, dals pretschs da consum e da las pajas realas

Midadas visavi l'onn precedent, en %

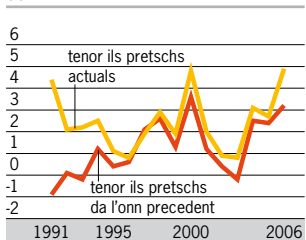
Svilup da las pajas realas

Basa 1939=100

	1980	1990	1995	2000	2005	2006
Total	254	272	279	279	289	289
Umens	241	257	264	264	271	271
Dunnas	279	302	307	311	325	326

La situaziun economica da la Svizra

Rata da creschientscha annuala dal PNB

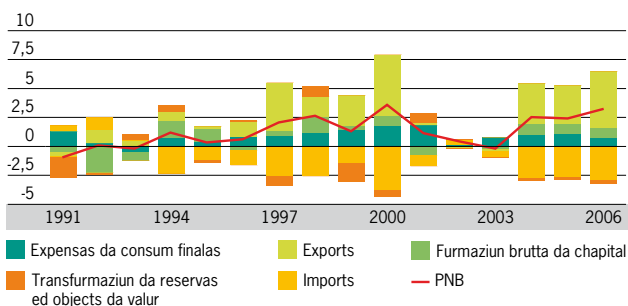
Ilis onns 1990 ha la Svizra fatg tras ina midada structurala cun ina flaiwla creschientscha economica. Davent dal 1997 è l'economia svizra puspè sa revegnida, a l'entschatta dal nov millenni han ins però pudì constatar ina clera smi-nuziun, tranter auter pervia da las turbulenzas en il sector finanziar.

Il ferm export sco motor da l'economia svizra

La grafica sutvart mussa la rolla impurtanta dal commerzi cun l'exteriur (exports ed imports) a partir dal 1997. Las periodas da gronda creschientscha coincidivan cun in commerzi exteriur flurint e dinamic. Ilis exports èn damai l'element dal product naziunal brut che ha contribuì il pli ferm a la creschientscha durant ils onns da conjuntura auta (dal 1997 fin al 2000 e dal 2004 fin al 2006).

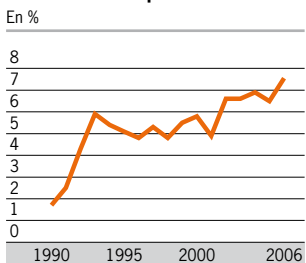
La quota dal PNB a la creschientscha economica

En % da l'onn precedent

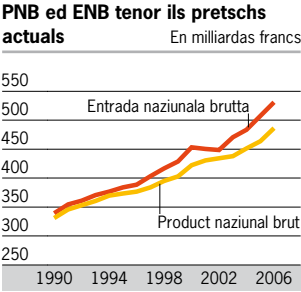
La quota exteriura crescha

Muntada da la quota exteriura al PNB tenor ils pretschs actuals

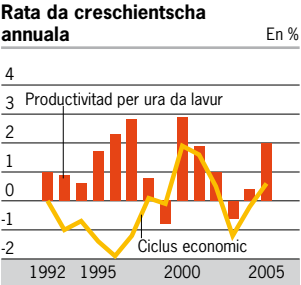
Sco consequenza dals exports dinamics è creschida la quota al product naziunal brut (il saldo tranter l'export e l'import). Quai mussa ch'ils ulteriurs pajais vegnan adina pli impurtants per l'economia svizra.

Svilup pli dinamic da l'entrada naziunala brutta (ENB)

Sper la quota exteriura è creschida fermamain ils ultims onns era las entradas (da la lavur e dal chapital) cun l'exteriur. Quai ha per consequenza che l'entrada naziunala brutta è pli dinamica ch'il product naziunal brut, e mussa l'importanza adina pli gronda dal rest dal mund per l'economia svizra.

Il ciclus economic e la productivitat da la lavur

Creschientscha annuala en media		
Perioda	Productivitat per ura da lavur	Ciclus economic
1991–1996	1,3%	Stagnaziun
1996–2000	1,4%	Expansiun
2000–2003	0,7%	Stagnaziun
2003–2005	1,2%	Expansiun
1991–2005	1,2%	

Suenter che l'activitad economica è vegnida mesurada a maun dal product naziunal brut pon ins sa dumandar, quant effizientamain che vegnan impundidas las resursas da producziun (lavur e chapital). L'effizienz da la lavur vegn mesurada tras la productivitat per ura da lavur prestada, v.d. a maun da la creaziun da valur per ura da lavur. La grafica e la tabella survast preschentan il svilup da la productivitat per ura da lavur ed il svilup dals ciclus economics tranter il 1991 ed il 2005. La noziun «ciclus» stat per las fluctuaziuns da l'activitad economica che preschentan ina tscherta regularitad. Questas fluctuaziuns vegnan mesuradas cun cumparegljar il svilup dal product naziunal brut e sia tendenza a lunga vista.

Da princip sa sviluppan la productivitat per ura da lavur prestada ed il ciclus economic a moda eguala: uschia corresponda p.ex. ina fasa cun ina productivitat pli auta ad ina fasa d'expansiun economica. En la perioda tranter il 1991 ed il 1996 han ins però pudì observar ina pli auta productivitat per ura da lavur, entant che l'economia è stagnada. Questa situaziun ha da far cun ina diminuziun dal dumber total da las uras da lavur prestadas durant quel temp.

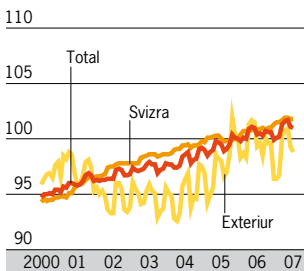
Svilup dals pretschs da consum

Midada da las medias annualas en %

	2003	2004	2005	2006	2007
Total	0,6	0,8	1,2	1,1	0,7
Aliments e bavrondas senza alcohol	1,3	0,5	-0,7	0,0	0,5
Bavrondas cun alcohol e tubac	1,1	3,5	4,7	1,1	2,1
Vestgadira e chalzers	-0,3	-2,7	-0,1	1,9	0,3
Abitar ed energia	0,4	1,6	3,0	2,8	2,1
Rauba da chasa e tegnaichasa	0,6	0,3	0,0	0,1	0,3
Tgira da la sanadad	0,9	0,9	0,6	0,0	-0,2
Traffic	0,4	1,5	3,4	2,8	1,0
Transmissiun d'infurmaziuns	-0,4	-0,7	-5,7	-6,9	-3,0
Temp liber e cultura	0,0	-0,4	-0,6	-0,2	-0,5
Educaziun ed instrucziun	1,9	1,5	1,1	1,6	1,6
Restaurants ed hotels	1,3	1,0	1,1	1,2	1,4
Ulteriura rauba e servetschs	1,5	1,1	0,9	0,9	0,1

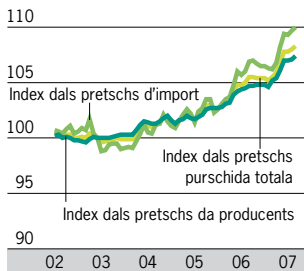
Pretschs da consum tenor la derivanza dals bains

Index, december 2005=100

Index dals pretschs da producents e d'import

Index, matg 2003=100

Indexs dals nivels da pretsch en cumparegliaziun internaziunala il 2005

UE-25=100

	Svizra	Germania	Frantscha	Italia
Product naziunal brut	131	104	108	102
Consum individual effectiv	138	105	106	104
Aliments e bavrondas senza alcohol	145	104	104	115
Bavrondas cun alcohol e tubac	97	97	110	102
Vestgadira e chalzers	116	103	91	103
Abitar, aua, electricitad, gas ed auters combustibels	171	113	118	102
Interiurs, equipament e tegnaichasa	118	96	105	105
Tgira da la sanadad	148	101	108	125
Traffic	109	100	97	95
Transmissiun d'infurmaziuns	125	106	110	102
Temp liber e cultura	122	104	105	103
Educaziun ed instrucziun	161	138	104	111
Restaurants ed hotels	123	94	110	100
Ulteriura rauba e servetschs	137	102	105	98
Consum collectiv effectiv	138	111	126	116
Investiziuns bruttas en indrizz ed implants	122	104	108	90
Maschinas ed apparats	102	102	103	99
Industria da construcziun	152	109	111	84

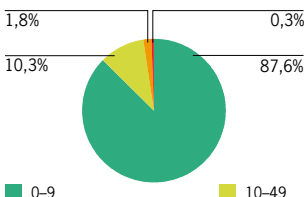
La midada da structura cuntinuescha, ils manaschis pitschens e mesauns restan dominants

Dapi il 1995 (tranter il 1995 ed il 2005) è la structura da bransch da l'economia svizra sa midada cuntinuadamain. Surtut las bransch dal sector da produczion sco l'industria da construcziun, l'industria ch'elavura textilies e tgirom, il commerzi da palpiri, d'ediziun e da stampa, e la construcziun da maschinas èn stads suttamess a crisas d'occupaziun considerablas. Creschids fermamain èn percenter ils sectors che porschan servetschs specific per interpresas, activitats dad IT, il sector da perscrutaziun e svilup, sco era il sector da la sanadad ed il champ social. La quota dal sector da servetschs a l'occupaziun totala è s'augmentada tranter il 1995 ed il 2005 da 65% sin 69% (mo interpresas da l'economia da martgà).

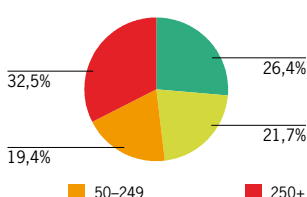
Ils manaschis pitschens e mesauns, damai ils manaschis cun damain che 250 emploiadas ed emploiads, èn era vinavant dominants. Els importan 99,7% dals manaschis da l'economia privata ed emploieschan dus terzs da las personas cun activiad da gudogn (2005).

Grondezza da las interpresas¹ il 2005

Interpresas tenor las classes da grondezza

Persunal tenor la grondezza da las interpresas

¹ Mo interpresas da l'economia da martgà. La grondezza da las interpresas sa drizza tenor il dumber da plazzas a temp cumplain (las plazzas a temp parzial èn resguardadas).

Interpresas basadas sin l'economia da martgà ed emploiads tenor bransch

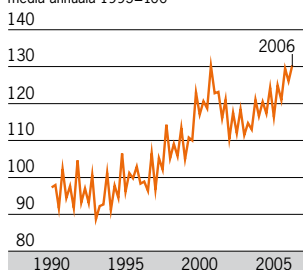
En 1000	Interpresas	1995 Emploiads	Interpresas	2005 Emploiads
Total	286,1	3118,5	298,7	3185,4
Sector 2	74,4	1098,3	72,5	1000,6
Minieras	0,4	5,7	0,3	4,3
Manaschis d'elavuraziun, industria da quai:				
Industria da products alimentars e da giudiment	2,9	68,7	2,3	66,6
Commerzi da palpiri, d'ediziun e da stampa	4,8	77,2	4,1	60,3
Elavuraziun da petroli, industria chemica	0,8	69,6	0,9	68,5
Industria da metal	7,7	107,3	7,7	98,2
Construcziun da maschinas	3,7	113,8	3,4	98,9
Electroindustria, mecanica fina	5,2	137,3	5,0	141,7
Provediment d'energia e d'aua	0,3	18,2	0,5	24,8
Industria da construcziun	32,4	329,8	34,4	294,0
Sector 3	211,7	2020,1	226,2	2184,8
Commerzi; reparaturas da bains da consum	74,0	625,1	68,8	614,1
Hotellaria, restauraziun	23,9	223,8	25,1	211,6
Traffic, transmissiun d'infurmaziuns	10,3	254,5	10,7	245,0
Commerzi da credits e d'assicuranzas	3,6	187,7	5,8	196,2
Commerzi d'immobiglias, locaziun da bains movibels	4,1	20,1	5,4	29,8
Activitats dad IT, perscrutaziun e svilup	5,8	36,9	11,2	72,8
Servetschs relativs a l'interpresa	46,5	251,5	55,8	318,5
Admin. publica; assicuranza sociala; instrucziun	4,3	52,6	4,3	64,9
Servetschs sanitar e socials	19,4	280,4	19,5	334,1
Auters servetschs per terzs	19,9	87,7	19,6	97,8

Interpresas novas ed interpresas serradas

Secturs economics	Interpresas novas 2005		Interpresas serradas 2004	
	Dumber d'interpresas	Dumber da persunal	Dumber d'interpresas	Dumber da persunal
Total	11 074	22 554	11 169	43 284
Sectur 2	2 148	4 691	2 411	13 781
Industria	877	1 861	1 264	8 143
Industria da construcziun	1 271	2 830	1 147	5 638
Sectur 3	8 926	17 863	8 758	29 503
Commerzi	2 410	4 713	3 274	10 606
Hotellaria, restauraziun	341	1 301	605	3 050
Traffic e transmissiun d'infurmaziuns	465	1 092	543	2 138
Commerzi da credits e d'assicuranzas	454	895	302	1 064
Immobiglias, servetschs per interpresas	3 455	6 233	2 530	7 569
Servetschs d'informatica	793	1 340	755	2 321
Instrucziun	147	293	154	801
Sanadad publica e fatgs socials	250	709	145	733
Ulteriurs servetschs publics e persunals	611	1 287	450	1 221

Producziun en il sectur secundar

Svilup indexà dals resultats trimestrials, media annuala 1995=100

La producziun en il sectur secundar (senza l'industria da construcziun) è sa reducida a moda massiva en ils onns da la recensien tranter il 1991 ed il 1993, ed è stagnada il 1995/96: vers la fin dals onns 1990 è ella creschida a moda marcanta, per puspè crudar fermamain ils onns 2002 e 2003. En tut sa resulta en quest sectur ina creschientscha da la producziun da 37% tranter il 1990 ed il 2006.

Svieutas dal commerzi en detagl

Midadas visavi l'onn precedent en %

		2002	2003	2004	2005 ²	2006
Total	nominal	-0,3	-0,4	2,1	1,3	1,6
	real ¹	0,1	-0,9	1,4	1,7	1,9
Aliments, bavrondas e products da tubac	nominal	1,2	2,6	1,8	0,2	1,1
	real ¹	-0,9	1,3	0,9	0,2	1,0
Vestgadira, chalzers	nominal	-1,6	-3,0	-0,5	3,6	1,8
	real ¹	1,0	-2,6	2,4	3,8	-0,1
Ulteriuras gruppas	nominal	-0,7	-1,2	2,8	0,9	1,8
	real ¹	0,8	-1,3	1,5	1,1	3,4

¹ Curregi a maun da l'index naziunal dals pretschs da consum

² A partir dal 2005 na cumpiglian il «Total» e las «Ulteriuras gruppas» betg pli ils vehichels a motor ed ils carburants e combustibels

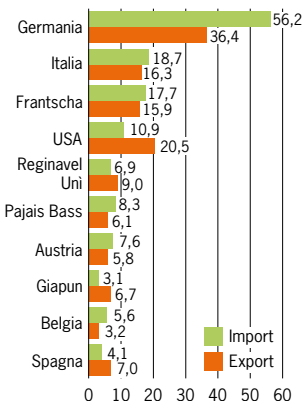
Custs da lavur

Il custs da lavur cumpiglian tut las expensas ch'ils patruns han fatg en connex cun l'occupaziun da las forzas da lavur, ed èn per regla la pli gronda cumpart dals custs da producciun. En Svizra sa cumponan els suandantamain: 82,7% per pajas e salaris, 14,8% per contribuziuns socialas dals patruns e 2,5% per la furmaziun professiunala, la recrutaziun da personal ed ulteriuras expensas (2004).

Il custs da lavur èn in indicatur central da l'attractivitat da las singulas plazzas economicas e varieschan fermamain da pajais a pajais. La Svizra è cun 32,9 € per ura da lavur prestada (2004), ensemen cun il Danemarc (30,7 €) e la Belgia (30 €), a la testa. Il pajais vischins da la Svizra cun custs da lavur pli auts che 15 euros (Frantscha, Germania ed Austria), registreschan valurs tranter 25 e 28 €.

Commerzi cun l'exteriur: ils pli impurtants partenaris l'onn 2006

En milliardas francs

La Svizra è in dals pajais nua ch'il commerzi cun l'exteriur ha ina da las pli autas quotas al product naziunal brut. Il pli impurtants partenaris commerziels da la Svizra èn il pajais industrials. Il 2006 èn 79% dals exports ed 88% dals imports vegnids fatgs cun quests pajais, e quai surtut en l'UE (62% dals exports, 79% dals imports).

Commerzi cun l'exteriur: ils pli impurtants bains

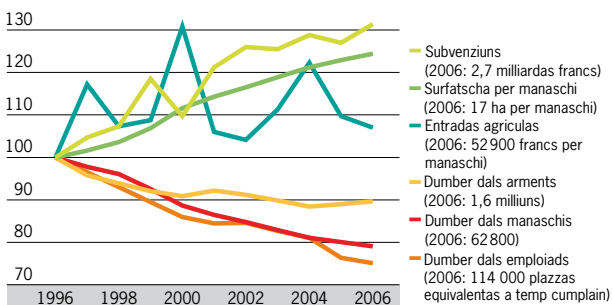
En milliuns francs

	1990	Import 2005	2006	1990	Export 2005	2006
Total	96 611	157 544	177 148	88 257	162 991	185 216
da quai:						
Products agrars e forestals	8 095	10 997	11 938	2 998	5 192	6 180
Textilias, vestgadira, chalzers	8 806	8 846	9 392	4 984	4 200	4 406
Chemicalias	10 625	32 797	35 785	18 422	54 838	62 975
Metals	9 025	12 367	15 519	7 537	11 664	13 424
Maschinas, electronica	19 794	29 972	32 018	25 527	35 172	38 630
Vehichels	10 230	14 333	15 495	1 485	4 425	4 942
Instruments, uras	5 786	10 786	12 171	13 330	27 638	31 305

Ils terrens agriculs ed ils gualds occupan 37% respectivamain 31% dal territori svizzer. La cuntrada è damai marcada fermamain da l'agricultura e selvicoltura. Sper la produziun d'aliments, da materials da construcziun u d'energia regenerabla, èn questas duas branschas era impurtantas per il mantegniment d'ina economia decentralisada e da la diversità da la cuntrada. L'onn 2006 ha muntà la contribuziun cumulada da l'agricultura e da la selvicoltura ad 1,2% da la valor agiuntada bruta da l'economia svizra.

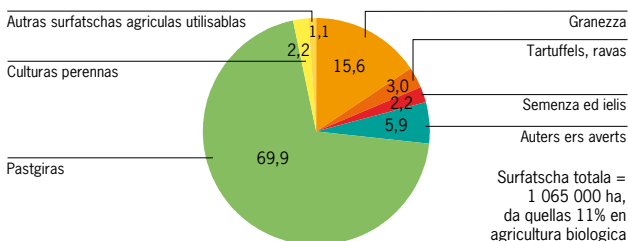
Intgins indicaturs-clav da l'agricultura

Index 1996=100

Utilisaziun da la surfatscha agricola utilisabla il 2006

En %, senza pastgiras d'alpegiar

Valur da produziun da l'agricultura il 2006

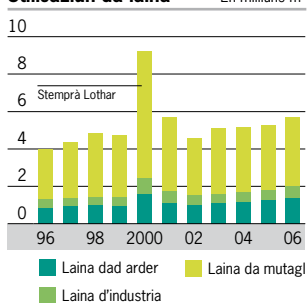
En %

Valur totala = 10 milliardas francs

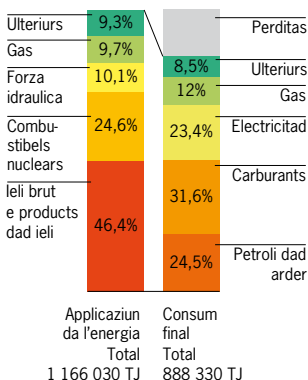
Products vegetals	41,4
Granezza	4,4
Plantas da pavel	10,4
Verdura e products d'iert	12,6
Fritga ed ivas	5,1
Vin	4,3
Auters products vegetals	4,6
Animals u products animalics	49,2
Arments	12,2
Portgs	9,6
Latg	23,1
Auters animals u products animalics	4,3
Servetschs agriculs	6,3
Activitads secundaras betg agriculas	3,1

Utilisaziun da laina

En milliuns m³

Applicaziun da l'energia e consum final il 2006

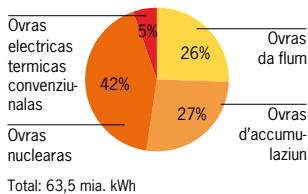

Il consum crescha

Il consum d'energia final è lià fermamain al svilup economic e demografic. Il dumber d'abitants progressiv, las abitaziuns pli spaziusas, la produenziun augmentada, il consum creschent, ils vehichels a motor pesants, etc. mainan ad in consum d'energia pli aut, malgrà l'effizienz d'energia optimada. La pli gronda grupp da consum è il traffic che importa radund in terz dal consum final d'energia.

Var 60% dal consum d'energia final vegnan cuverts cun combustibels fossils. Mo 16,9% derivan d'energias regenerablas, surtut da la forza idraulica (10,9%).

Producziun d'electricitad il 2006

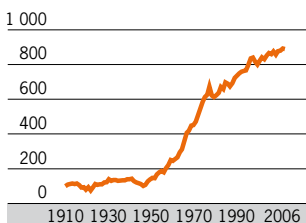

Energias regenerablas il 2006

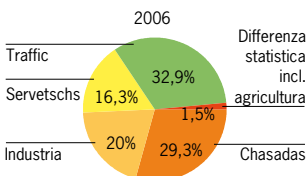
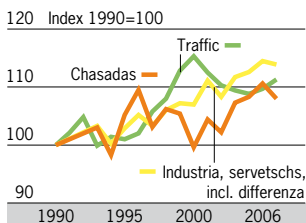
Quota al consum final

Forza idraulica	10,89%
Energia solara	0,13%
Chalira da l'ambient	0,71%
Biomassa (lain e biogas)	3,62%
Energia dal vent	0,01%
Energia fatga cun parts regenerablas dal rument	1,33%
Energia da sereneras	0,20%

Consum d'energia final En 1000 TJ

Consum d'energia final tenor gruppas da consumers

→ www.statistik.admin.ch → Themen → Energie
www.bfe.admin.ch → Themen → Energiestatistiken (Bundesamt für Energie)

Expensas da construcziun

En milliuns francs, tenor ils pretschs dal 2000

	1980	1990	2000	2005	2006
Total	34 198	47 588	43 708	47 517	46 983
Expensas publicas	11 389	14 507	15 983	15 310	14 890
Construcziun bassa	6 791	7 740	10 060	9 358	9 153
da quai vias	...	...	5 221	4 124	4 022
Construcziun auta	4 599	6 767	5 923	5 952	5 737
Ulteriuras expensas	22 809	33 081	27 725	32 207	32 094
da quai abitar	...	...	17 147	21 753	21 522

Construcziun d'abitaziuns

	1980	1990	2000	2005	2006
Chasas d'abitar novas cun abitaziuns	20 806	16 162	16 962	16 990	17 192
da quellas chasas d'ina famiglia	16 963	11 200	13 768	12 407	12 031
Abitaziuns novas cun 1 chombra	40 876	39 984	32 214	37 958	41 989
2 chombras	2 122	2 010	528	423	480
3 chombras	4 598	5 248	1 779	1 941	2 125
4 chombras	7 094	8 937	4 630	5 756	7 126
5 chombras u dapli	11 557	12 487	10 783	13 920	15 636
5 chombras u dapli	15 505	11 302	14 494	15 918	16 622

Dumber d'abitaziuns

	1980	1990	2000	2005	2006
Dumber	2 702 656	3 140 353	3 574 988	3 748 920	3 791 574
da quai vidas (%) ¹	0,55	0,55	1,26	1,06	1,07

¹ Il 1. da zercladur da l'onn sequent

Trend ad abitaziuns pli grondas ...

Il dumber d'abitaziuns s'augmenta pli spert che quel da la populaziun. Tranter il 1990 ed il 2000 è quel d'abitaziuns creschì per 8%, quel da la populaziun per 6%. Il dumber da persunas en media per abitaziun è sa reduci da 2,4 sin 2,3. A medem temp è la surfatscha d'abitar en media per persuna s'augmentada da 39 m² sin 44 m².

... ed a chasas d'ina famiglia

La quota da las chasas d'ina famiglia al dumber total da bajetgs è creschida tranter il 1970 ed il 2000 da 40% sin 56%. 70% dals bajetgs novs cun abitaziuns èn oz (2006) chasas d'ina famiglia. Quai malgrà las stentas cuntrarias en la politica da la planisaziun dal territori e malgrà la stgarsezza dal terren da bajegiar.

La quota da proprietad d'abitaziuns è anc adina bassa

La gronda part da las abitaziuns (73,3%) tutga a persunas privatas (2000) – e betg, sco supponì savens, a persunas giuridicas. Tuttina è la quota da proprietad d'abitaziuns en Svizra relativamain bassa: mo 34,6% da las abitaziuns abitàs permanentamain èn vegnidas duvradas il 2000 dals proprietaris sez. Quai è lunschor la pli bassa quota en tut ils pajais europeics. Malgrà tut è la quota da proprietad d'abitaziuns s'augmentada dapi il 1970, quai ch'è d'attribuir a l'augment rapid da la proprietad en condomini.

Indicaturis impurtants dal turissem

	2000	2005	2006
--	------	------	------

Purschida (letgs, plazs da durmir)¹

Hotels e manaschis da cura	264 495	274 035	271 591
----------------------------	---------	---------	---------

Dumonda: arrivadas En 1000

Hotels e manaschis da cura	13 894	13 803	14 811
giasts svizzers	6 059	6 574	6 948
giasts da l'exteriur	7 835	7 229	7 863

Dumonda: pernottaziuns En 1000

Hotels e manaschis da cura	35 020	32 944	34 848
----------------------------	--------	--------	--------

Durada dal segiurn Pernottaziuns

Hotels e manaschis da cura	2,5	2,4	2,4
giasts svizzers	2,5	2,2	2,2
giasts da l'exteriur	2,6	2,5	2,5

Occupaziun brutta dals hotels e manaschis da cura

en % dals letgs disponibels	36,2	32,9	35,2
-----------------------------	------	------	------

Bilantscha turistica En milliuns francs

Entradas dals giasts da l'exteriur en Svizra	11 223	12 549	13 334
Expensas dals turists svizzers a l'exteriur	9 167	11 056	12 384
Saldo	2 057	1 493	951

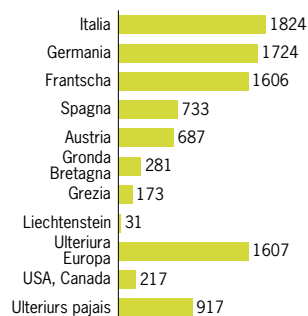
Expensas dals Svizzers per il turissem

Total en milliuns francs	18 844	...	...
da quai turissem naziunal	9 678	...	...

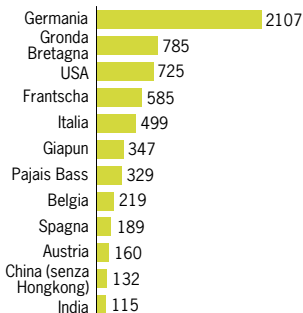
Entradas da l'economia publica svizra cun il turissem

Total en milliuns francs	20 901	...	...
en % dal product naziunal brut	5,0	...	...

¹ Dumber total dals letgs e dals plazs da durmir en ils manaschis averts e serrads en media annuala

Destinaziuns dals Svizzers¹ il 2005

¹ Viadis a l'exteriur, cun pernottaziuns, en 1000; total: 9,8 milliuns

Giasts en Svizra¹ il 2006

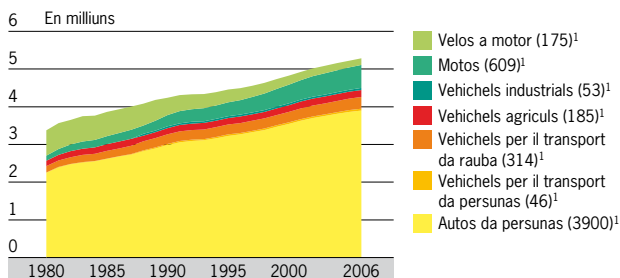
¹ Arrivadas en 1000 (total: 14,81 miu., senza parahotellaria; da quels 6,95 miu. giasts svizzers)

Infrastructura

Var in terz da la surfatscha dal terren abità vegn utilisada per il traffic (tenor la statistica d'areal dal 1992/97).

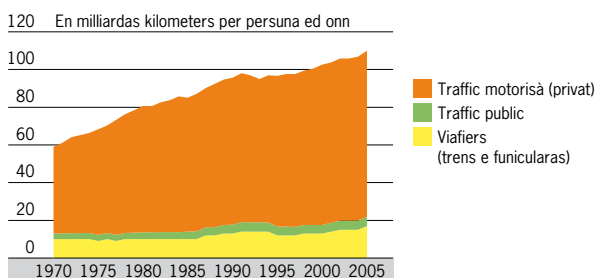
L'onn 2005 importava la lunghezza da la rait da viafier 5062 km, quella da las vias naziunalas 1756 km (da quai 1358 km autostradas), da las vias chantunalas 18 094 km e quella da las vias communalas 51 446 km (stadi dal 1984).

Dumber dals vehichels a motor sin via

¹ En parentesa: il dumber dal 2006, en 1000

Prestaziuns da traffic en il traffic da personas

Mobilitad quotidiana il 2005

Media per persona e di¹

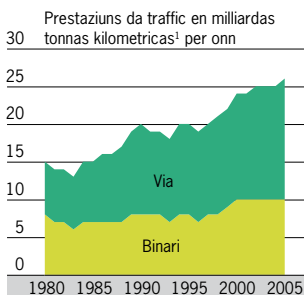
	Distanza per di (km)	Temp per viadi (min.) ²		Distanza per di (km)	Temp per viadi (min.) ²
Total	38,2	98,4	Meds da traffic		
Intent dal traffic			A pe	2,1	36,9
Lavur e scolaziun	10,6	22,3	Velo	0,8	4,3
Cumpras	4,4	13,3	Velo a motor	0,1	0,2
Service ed accompagnament	0,5	1,0	Moto	0,6	1,3
Actividad commerciala, viadi da servetsch	3,3	6,4	Auto	25,5	38,4
Temp liber	16,8	50,0	Bus/tram	1,5	6,1
Betg determinà	2,5	5,4	Auto da posta	0,2	0,4
			Tren	6,2	7,2
			Auters	1,2	3,6

¹ Mobilitad quotidiana da la populaziun che abita dapi 10 onns e dapli permanentamain en Svizra

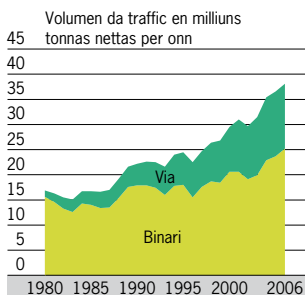
² Incl. temp da spetga

Traffic da martganzia

Traffic en total

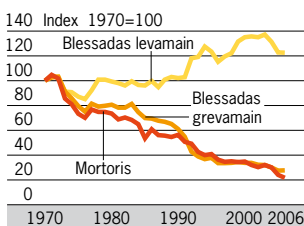

Traffic che traversa las Alps

¹ Tonnas kilometricas nettas senza il pais dals vehichels per il transport da rauba (incl. chars annexs), containers e recipients mobils en il traffic cumbinà

Persunas disgraziadas en il traffic sin via

Persunas blessadas tenor categorias da traffic

Traffic sin via (2006)	
Mortoris	370
Persunas blessadas grevamain	5 066
Persunas blessadas levamain	21 652
Traffic da viafier: mortoris (2005)	
	39
Traffic aviatic: mortoris en Svizra (2006)	
	11

Custs dal traffic

Ils custs da l'economia publica per il traffic, damai ils imports pajads dals chaschunaders, dal maun public u da terzas persunas, han importà il 2003 bundant 75 milliardas francs. La mobilitad ans custa pia in pau dapli ch'il sector da la sanadad u il sistem da furmaziun public. Il traffic sin via è radund sis giadas pli auts che quels per il traffic da viafier. Il traffic d'autos da persunas muntan a 50 raps per persuna e kilometer, il traffic da viafier a 40 raps. En il sector dal traffic da martganzia custa la tonna kilometrica 57 raps per il traffic da camiuns pesants e 27 raps per il traffic da viafier. Radund 6,5 da las 75 milliardas francs èn custs externs che na vegnan betg purtads dals chaschunaders, mabain d'autras persunas (surtut era il traffic che resultan da donnas da l'ambient e da la sanadad, però era da donnas vi d'edifizis e sminuziuns da la valor).

	Onn ¹	Svizra	Germania	Grazia
Abitants (entschatta da l'onn) en 1000	2006	7 459	82 438	11 125
Abitants per km ²	2005	180	231	84
Quota da las personas sut 15 en %	2005	16,3	14,5	14,5
Quota da las personas sur 64 en %	2005	15,8	18,6	14,5
Naschientschas per 1000 abitants	2004	9,9	8,6	9,6
Naschientschas ordaifer la lètg en %	2005	13	28	5
Maridaglias per 1000 abitants	2005	5,4	4,7	5,5
Divorzi per 1000 abitants	2005	2,4	2,6	1,1
Saldo da migraziun per 1000 abitants	2004	5,2	1,0	3,1
Quota dals esters domiciliads en % da la populaziun	2004	21,8	8,1	6,9
Persunas per chasada privata	2000	2,2	2,1	2,6
Persunas da 25–34 onns cun diplom stgalim terziar en %	2004	30	23	25
Utilisaders da l'Internet per 1000 abitants	2005	509	455	180
Aspectativa da vita umens en onns	2004	78,6	75,7	76,6
Aspectativa da vita dunnas en onns	2004	83,7	81,4	81,4
Mortalitad da pops ²	2004	4,2	4,1	3,9
Medis pratitgants per 100'000 abitants	2004	375	339	451
Custs dal sector da sanadad en % dal PNB	2005	11,4	10,7	10,1
Expensas per la segirtad sociala en % dal PNB	2004	29,5	29,5	26,0
Surfatscha agrara en % da la surfatscha totala	2001	36,9	48,8	66,0
Surfatscha da guaud en % da la surfatscha totala	2001	30,8	30,2	22,8
Emissiuns CO ₂ da la combustiun da purtaders d'energia fossils en t per abitant	2004	6,0	10,3	8,5
Autos da personas per 1000 abitants	2004	516	550	379
Accidents da traffic ² sin via: disgraziads per 1 miu. abitants	2005	55	65	145
Persunas cun gudogn en l'agricultura en %	2006	3,8	2,2	12,0
Persunas cun gudogn en l'industria en %	2006	23,0	29,8	22,0
Persunas cun gudogn en ils servetschs en %	2006	73,2	68,0	65,9
Quota da gudogn dunnas 15+ onns	2006	59,8	51,8	42,5
Quota da gudogn umens 15+ onns	2006	75,4	66,1	64,8
Quota da dischoccupaziun (tenor definiziun internaziunala)	2006	4,0	10,3	8,8
Dunnas	2006	4,7	10,1	13,4
Umens	2006	3,4	10,4	5,6
Persunas da 15–24 onns	2006	7,7	13,4	24,5
Dischoccupads sur lung temp en % dals dischoccupads	2006	38,5	57,2	55,6
Dunnas en plazzas parzialas en % ³	2006	57,5	45,3	10,1
Umens en plazzas parzialas en % ³	2006	11,2	8,7	2,7
Temp da lavur emnil en uras	2006	41,6	40,3	40,8
Exports per abitant en US\$	2004	15 691	11 024	1 356
PNB per abitant, rectifitgà tenor la capacitat da cumpra en US\$	2005	36 200	29 800	23 200
PNB, creschientscha annuala reala en media, per onn en %	1995–2005	1,5	1,4	3,9
Rata d'inflaziun	2006	1,1	1,8	3,3
Surpli/deficit public en % dal PNB	2006	1,1	-1,7	-2,6
Daivets publics en % dal PNB	2006	59,1	67,9	104,6

¹ ubain il davos onn disponibil

² uffants morts en l'emprim onn da vita per 1000 naschientschas vivas

³ da las dunnas resp. dals umens cun gudogn

Spagna	Frantscha	Italia	Pajais Bass	Austria	Svezia	Reginavel Uni	UE-25
43 758	62 886	58 751	16 334	8 266	9 048	60 393	463 523
85	110	192	483	98	20	246	117
14,5	18,5	14,1	18,5	16,1	17,6	18,2	...
16,8	16,4	19,2	14,0	16,0	17,2	16,0	...
10,6	12,7	9,7	11,9	9,7	11,2	12,0	10,5
27	47	15	32	36	55	42	32
4,8	4,5	4,3	4,5	4,7	4,9	5,2	4,8
1,2	2,2	0,8	1,9	2,3	2,2	2,6	2,1
14,3	1,7	9,6	-0,6	7,6	2,8	3,4	4,0
7,8	5,5	4,1	4,3	9,6	5,3	4,2	...
2,9	2,4	2,6	2,3	2,4	...	2,3	2,4
38	38	15	34	20	42	31	...
415	428	477	738	484	763	472	...
77,2	76,7	76,8	76,4	76,4	78,4	75,9	75,6
83,8	83,8	82,9	81,1	82,1	82,7	80,5	81,7
3,5	3,9	4,1	4,1	4,5	3,1	5,1	4,6
322	338	619	315	345	326	213	347
8,2	11,1	8,9	9,2	10,2	9,1	8,3	...
20,0	31,2	26,1	28,5	29,1	32,9	26,3	27,3
58,8	56,2	44,4	57,3	41,2	7,7	69,4	...
33,3	31,6	23,3	9,5	41,6	73,5	11,6	...
7,7	6,2	8,0	11,4	9,2	5,8	9,0	...
454	494	581	448	501	456	504	...
102	88	93	46	93	49	55	90
4,9	3,9	4,2	3,3	5,6	2,3	1,3	4,7
29,5	24,3	29,8	20,4	28,1	22,0	22,0	27,4
65,6	71,8	66,0	76,3	66,3	75,8	76,7	67,9
47,7	50,1	38,3	57,9	52,5	59,9	55,8	49,5
68,2	62,1	61,5	72,7	68,2	68,2	69,2	65,5
8,5	8,8	6,6	3,9	4,7	8,0	5,3	8,2
11,5	9,5	8,5	4,3	5,3	8,4	4,8	9,0
6,4	8,1	5,2	3,6	4,3	7,7	5,7	7,6
18,2	21,6	20,6	6,0	8,7	26,8	13,7	17,1
22,1	44,6	52,9	45,2	28,0	14,2	22,1	45,9
23,4	30,6	26,6	74,6	40,4	39,7	41,8	32,4
4,3	5,6	4,3	22,1	5,9	10,5	9,2	7,0
41,0	39,1	39,3	38,8	42,4	39,9	42,4	40,5
4 267	7 027	6 081	19 527	13 337	13 701	5 706	7 926
27 300	30 200	28 500	34 200	33 600	32 700	32 100	...
3,6	2,1	1,3	2,3	2,2	2,7	2,8	...
3,6	1,9	2,2	1,7	1,7	1,5	2,3	2,2
1,8	-2,5	-4,4	0,6	-1,1	2,2	-2,8	-1,7
39,9	63,9	106,8	48,7	62,2	46,9	43,5	62,2

Summa da bilantscha e gudogns da las bancas il 2006

Gruppas da bancas	Dumber d'instituts 1990 2006		Summa da bilantscha en miu. fr. midadas ¹		Gudogn ann. en miu. fr.	Sperdita ann. en miu. fr.
Bancas chantunalas	29	24	343 080	4,9	2 416	-
Bancas grondas	4	2	2 198 373	15,1	10 911	-
Bancas reg. e cassas da spargn	204	78	85 942	2,5	505	-
Bancas Raiffeisen ²	2	1	113 998	5,4	655	-
Ulteriuras bancas	218	183	410 586	7,4	5 131	15
Filialas da bancas estras	16	29	23 657	35,7	161	33
Banchiers privats	22	14	18 561	7,9	360	-
Total	495	331	3 194 197	12,2	20 139	47

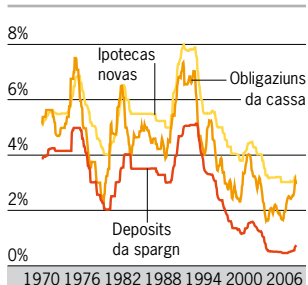
¹ Midada visavi l'onn precedent en %

² In'associaziun cun 405 instituts affiliads per la fin da l'onn 2006

Structura da bilantscha da las bancas il 2006

Activas	%
Meds liquids	0,6
Pretensiuns da palpiris monetars	3,7
Pretensiuns visavi bancas	27,6
Pretensiuns visavi clients	19,8
Pretensiuns ipotecaras	20,9
Effectivs da commerzis en vaglias	15,3
Investiziuns finanzialas	2,9
Participaziuns	1,6
Investiziuns realas	0,6
Ulteriuras activas	7,1
Total	100
da quai exteriur	67,6
Passivas	%
Duairs da palpiris monetars	4,2
Duairs visavi bancas	29,0
Daners da clientella	43,0
Duairs en furma da spargn e d'investiziun	11,2
Ulteriurs duairs a vista ed a temp	9,5 22,3
Obligaziuns da cassa	1,1
Emprests ed emprasts ipotecars	8,8
Ulteriuras passivas	9,5
Agens meds	4,4
Total	100
da quai exteriur	61,5

Tschains da las bancas chantunalas

Curs da devisas

Curs d'acquist da las bancas, media annuala			
	2002	2004	2006
US\$ 1	1,5556	1,2419	1,2530
Yen 100	1,2423	1,1483	1,0773
€ 1	1,4670	1,5437	1,5729
£ 1	2,3329	2,2746	2,3068

Assicuranzas privatas il 2006

	En miu. fr.	
Rom d'assicuranza	Entradas ¹	Expensas ¹
Assicuranza da vita	34 513	36 627
Accidents e donns	50 572	28 713
Reassicuranza	29 802	12 247
Total	114 888	77 587

¹ En Svizra ed a l'exteriur

→ www.statistik.admin.ch → Themen → Banken, Versicherungen
www.snb.ch (Schweizerische Nationalbank)
www.bpv.admin.ch → Dokumentation → Zahlen und Fakten
 (Bundesamt für Privatversicherungen)

Ils trais nivels dal sistem da la segirtad sociala

En Svizra sa cumpona il sistem da prestaziuns socialas da trais nivels che sa basan sin il princip da la subsidiaritat. Quest sistem po vegnir illustrà cun ina piramida che stat sin il chau: ultra da las assicuranzas socialas da basa che cumpiglian principalmain la prevenziun per la vegliadetgna, las assicuranzas da malsauns e d'accidents e l'assicuranza da dischoccupads, vegnan pajadas era prestaziuns socialas tenor basegn. L'agid social è uschia la davosa rait en il cumbat cunter la mal-segirtad sociala. Las personas basegnusas che na retiran naginas prestaziuns socialas, fan part da la categoria da la povradad zuppada.

Il quint global da la segirtad sociala

Il quint global da la segirtad sociala è ina statistica da sintesa che permetta d'analisar la situaziun finanziaria da la segirtad sociala en Svizra e da far cumparegliaziuns cun auters pajais. Per l'onn 2005 han las expensas totalas da la segirtad sociala muntà a 135,5 milliardas francs, quai che corresponda ad in augment da 2,7% cumpareglià cun il 2004.

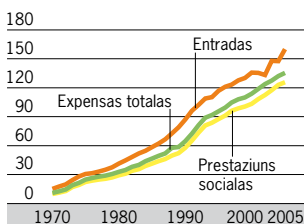
Segirtad sociala: expensas ed entradas

En milliardas francs, senza dumbraziuns dublas	1990	1995	2000	2004	2005
Expensas totalas	64,6	95,6	113,7	132,2	135,5
da quai prestaziuns socialas	57,8	87,6	103,5	123,1	125,6
Entradas	87,1	117,0	135,7	147,7	160,0
Quota da las expensas socialas ¹	19,5	25,6	26,9	29,3	29,2

¹ Expensas totalas en relaziun cun il PNB

Segirtad sociala: expensas ed entradas

En milliardas francs

Prestaziuns socialas il 2005 tenor funcziuns

	En %
Vegliadetgna	44,0
Malsognas, tgira da la sanadad	26,5
Invalidad	12,7
Survivenza	4,3
Famiglia, uffants	4,8
Dischoccupaziun	4,4
Isolaziun sociala	2,8
Alloschi	0,6

La funcziun la pli impurtanta: la prevenziun per la vegliadetgna

Pli che dus tschintgavels da las prestaziuns socialas èn previs per la prevenziun per la vegliadetgna. La quota da questa funcziun fiss anc pli auta, sch'ella cuntegness era las prestaziuns dal sector da la sanadad e las rentas d'invalidad e da survivents che las cassas da pensiun pajan a las personas pensiunadas. Dapi l'onn 2000 sa reducescha la quota da la prevenziun per la vegliadetgna dentant a favur da l'assicuranza da malsauns e da l'assicuranza per invalididad.

Assicuranzas socialas: beneficiaris il 2006

En 1000

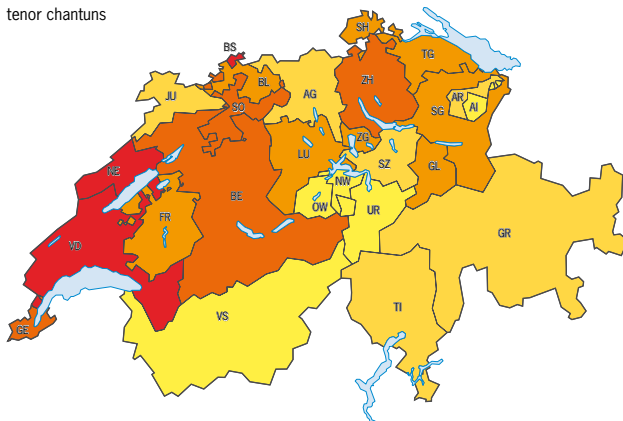
AVS: rentas da vegliadetgna	1 701,1	PP ² : rentas d'invaliditad	133,4
AVS: rentas supplementaras	67,5	PP ² : ulteriuras rentas	68,2
AVS: rentas da survivents	145,5	AI: rentas d'invaliditad	298,7
PS a l'AV ¹	136,6	AI: rentas supplementaras	195,5
PS a l'AS ¹	5,0	PS a l'AI	96,3
PP ² : rentas da vegliadetgna	488,2	AA ³ : rentas da survivents	27,1
PP ² : rentas da survivents	181,5	AA ³ : rentas d'invaliditad	85,0
		ADI ⁴	299,3

¹ Prestaziuns supplementaras a l'assicuranza per la vegliadetgna/assicuranza da survivents² Prevenziun professiunala (cifras 2005)³ Assicuranza d'accidents (cifras 2005)⁴ Assicuranza da dischoccupads**La statistica svizra da l'agid social**

La statistica svizra da l'agid social preschenta las datas dals dossiers dals retschaviders d'agid social che han obtegnì ina prestaziun d'agid social durant l'onn da relevaziun e dals commembers da lur famiglia ch'èn directamain pertutgads (conjugal u conjugala, uffants, autras personas che retschaivan daners dal beneficiari). Igl è uschia grev da cumparegliar ils resultats da la statistica da l'agid social cun la quota da povradad e quella dals wooring poor, che sa basan sin las cifras da l'enquista svizra davart la populaziun activa (ESPA), v.d. sin las datas/indicaziuns davart l'activitad da gudogn da las personas activas. In dals indicaturs ils pli impurtants da la statistica svizra da l'agid social è la quota da l'agid social che inditgescha il ristg da daventar basegnus.

Cas d'agid social il 2005

tenor chantuns

Quota dals beneficiaris d'agid social da la populaziun permanenta, en %

■ < 1,5

■ 1,5 – 1,9

■ 2,0 – 2,9

■ 3,0 – 4,4

■ ≥ 4,5

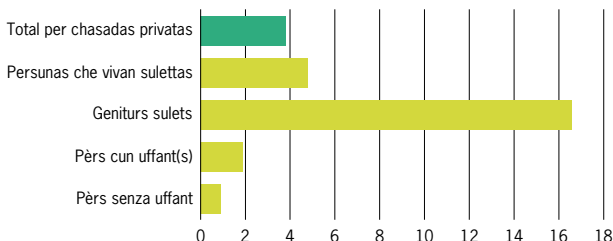
CH: 3,3

Cas d'agid social tenor vegliadetgna, naziunalitad e schlattaina il 2005

Total	3,3
Classas da vegliadetgna	
0–17 onns	4,9
18–25 onns	4,5
26–35 onns	3,6
36–45 onns	3,9
46–55 onns	2,9
56–64 onns	1,9
65–79 onns	0,2
80 onns e dapli	0,6
Persunas da naziunalitad svizra	2,2
Umens	2,3
Dunnas	2,2
Persunas da naziunalitad estra	6,8
Umens	6,5
Dunnas	7,0

Il ristg da stuair dumandar per agid social è pli grond per ils esters che per ils Svizzers. Quai ha da far principalmain cun il fatg che persunas da naziunalitad estra disponan pli savens d'ina scolaziun insuffizienta u betg renconuschida, ch'ellas lavuran en ils secturs economics da pajas bassas e ch'ellas han en general famiglias pli grondas che persunas svizas.

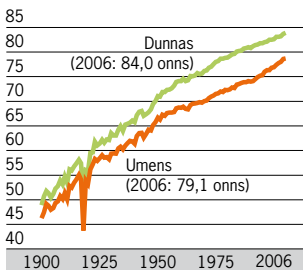
Quota da sustegn¹ tenor las differentas unitads il 2005

¹ Quota da sustegn: relaziun tranter il dumber da las unitads da sustegn ed il dumber da las chasadas privatas, en %

La dependenza da l'agid social vegn calculada tenor la quota da sustegn ed è pli auta tar pèrs cun uffant(s) e famiglias cun in genitur, che tar pèrs senza uffants. En las famiglias cun in genitur sto il grad d'occupaziun savens vegnir limità pervia da la responsabladad d'educar ils uffants. Uschia pon las persunas ch'educheschan sulettas lur uffants esser dependentas da l'agid social, cumbain ch'ellas disponan d'in salari regular. En lur cas è l'agid social in complement ad autras entradas u prestaziuns finanzialas. Persunas ch'educheschan sulettas pon però retrair pli ditg prestaziuns socialas che pèrs maridads u persunas che vivan sulettas. Per questas duas davosas gruppas è la dependenza da l'agid social savens liada ad ina perioda da dischoccupaziun. Cura che questas persunas han puspè chattà lavur, èn ellas en general ablas da procurar sulettas per lur basegn personal.

Aspetativa da vita

baud (avant il 70avel onn da vita) – cunzunt pervia d'accidents ed intervenziuns violentas, cancer dal lom e zirrosa epatica.

Stadi da sanadad

88% dals umens ed 84% da las dunnas inditgeschan il 2002 d'avair ina buna u fitg buna sanadad e mo 3% dals umens resp. 4% da las dunnas sa sentan malsauns u fitg malsauns. Mabetg darar paran problems corporals u psichics temporars da disturbar la lavur e la vita da mintgadi. Nus essan mintg'onn durant 11 dis incapabels da lavurar pervi da malsognas u accidents, sin nivels da furmazion pli auts main savens (8,7 dis), sin nivels pli bass pli savens (15,6 dis).

Malsognas infectusas¹ il 2005

Infeziuns gastrointestinalas acutas	7 136
Meningitis	74
Epatitis B	90
Tuberculosa	566
AIDS	148

¹ Cas novs da malsogna

Accidents il 2005

	Umens	Dunnas
Accidents da lavur	203 012	54 234
Accidents ordaifer il temp da lavur	284 947	169 620

Impedids¹ il 2007

Grad d'invaliditad	Umens	Dunnas
40–49%	4 939	6 291
50–59%	20 761	20 847
60–69%	8 720	7 780
70–100%	102 725	81 258

¹ Retschaviders da rentas da l'Assicuranza d'invaliditad

Raschuns da mort il 2005

	Mortoris		Quota da mortalitad ¹	
	Umens	Dunnas	Umens	Dunnas
Tut las raschuns da mort	29 708	31 416	654,0	408,0
Malsognas infectusas	281	293	6,3	4,1
Malsognas da cancer en total	8 612	6 807	192,0	114,0
Sistem da la circulaziun dal sang	10 320	12 541	219,0	137,0
Malsognas dal cor ischemas	4 821	4 541	103,0	50,0
Malsognas cerebrovascularas	1 635	2 478	34,3	27,7
Organs da respiraziun en total	2 239	2 032	46,9	23,9
Accidents ed intervenziuns violentas	2 113	1 348	51,3	22,6
Accidents en total	1 122	878	26,9	12,3
Suicidis	899	400	22,1	8,7

¹ Quota standardisada tenor vegliadetgna 100 000 abitants

Mortalitad da pops

	1970	1980	1990	2000	2004	2005
per 1000 naschientschas vivas	15,0	9,1	6,8	4,9	4,2	3,9

Consum dad alcohol, tubac e drogas illegalas il 2002

Drogas illegalas vegnan consumadas surtut da giuvenils e giuvens creschids – per gronda part mo in pèr giadas u da temp en temp. Da las persunas tranter 15 e 39 onns consumeschan circa 4% almain ina giada ad emna cannabis; il 1992 eran quai pir 2%. Ord vista da la sanadad publica è però il consum d'alcohol e da tubac blier pli gravant che quel da cannabis. En tut fiman radund 31% da la populaziun, 26% da las dunnas e 36% dals umens. Questas cifras èn creschidas dapi il 1992, il pli marcant tar las persunas giuvnas da 15–24 onns, oravant tut tar las dunnas (dunnas: da 26% sin 35%; umens: da 36% sin 40%). La part da quels che consumeschan mintga di alcohol è sa sminuida sin 16% (1992: 21%). Sco alcoholics vegnan considerads en Svizra radund 5% da las persunas tranter 20 e 74 onns (umens: 8%; dunnas: 2%).

Servetschs il 2002

Duvrads l'onn precedent, en %	Umens	Dunnas
Consultaziuns dal medi	71,3	82,1
Dis d'ospitalisaziun	10,6	13,0

Medis e dentists

Per 100 000 abitants	1980	2006
Medis cun ina pratica	117	206
Dentists	35	51

Rata d'ospitalisaziun en ils ospitals acuts il 2005

Cas per 1000 abitants	Total	Umens	Dunnas
15–59 onns	127,0	105,3	149,0
60–79 onns	292,3	320,7	268,1
80+ onns	453,4	527,2	416,1

Instituziun medicinal-sociala il 2005

		En % ¹
Total d'avdants	109 352	1,5
Avdants ≥ 80 onns	64 470	19,2
Avdants masculins ≥ 80 onns	14 200	12,5
Avdants feminins ≥ 80 onns	50 270	22,5

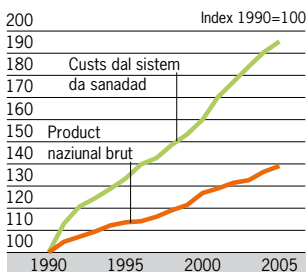
¹ da la gruppa sociala pertutgada

Custs per la sanadad

En miu. fr.	1995	2005
Total	36 161	52 697
Tractament staziunar	17 334	24 343
Tractament ambulat	10 478	16 203
da quai:		
Medis	5 118	7 320
Dentists	2 630	3 250
Spitex	702	1 099
Autras prestaziuns ¹	1 295	1 810
Bains da sanadad ²	4 304	6 681
da quai:		
Apotecas	2 707	3 796
Medis	904	1 732
Prevenziun	938	1 134
Administraziun	1 812	2 528

¹ Sco analisas da labor, radiologia, transports

² Medicaments ed apparats therapeutics

Il 2005 è vegnì duvrà 11,6% dal product naziunal brut per la sanadad publica; il 1990 pir 8,3%. In motiv principal per quest augment è il svilup da la purschida: p.ex. dapli prestaziuns, spezialisaziun e tecnisaziun, dapli confort. Main impurtant è perencunter il fatg che la gliעד vegn pli veglia e l'augment da las prestaziuns da las assicuranzas socialas.

Svilup ad in spazi da furmaziun svizzer

Il sistem da furmaziun da la Svizra è ordvart federalistic. La varietad dals differents systems da furmaziun sa mussa surtut en la scola obligatorica: tut tenor chantun datti per exempel sin il stgalim secundar I dus, trais u quatter differents tips da scola che vegnan distinguids tenor pretensiuns da prestaziun; era il temp total d'instrucziun durant ils nov onns da scola obligatorics variescha tranter 7100 ed 8900 uras per scolar.

Il sector da furmaziun svizzer sa mida: ils chantuns han reformà ils ultims onns lur systems da furmaziun, structures naziunalas èn vegnidas transformadas (introducziun da la maturitad professiunala e da las scolas autas spezialisadas, realisaziun da la reforma da Bologna), l'interess per la furmaziun è creschì e las scolas d'instrucziun generala han survegnì dapli impurtanza.

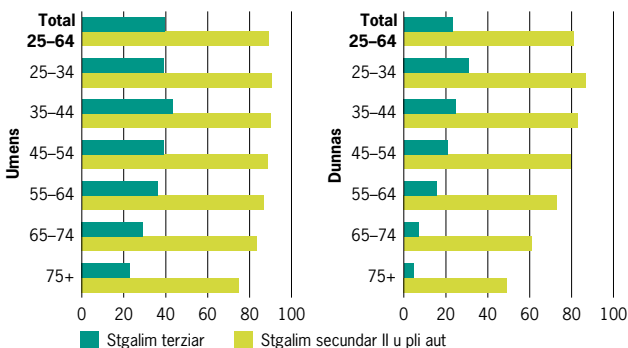
Scolars e students

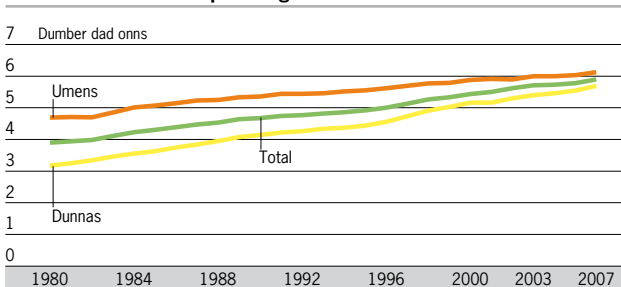
Stgalim da scola	Dumber en 1000			Quota da dunnas, en %		
	1980/81	1990/91	2006/07	1980/81	1990/91	2006/07
Scolina	120,3	139,8	153,2	49	49	48
Scola obligatorica	849,6	711,9	797,9	49	49	49
Stgalim primar	451,0	404,2	449,7	49	49	49
Stgalim secundar I	362,3	271,6	301,8	49	49	50
Plan d'instrucziun spezial	36,4	36,2	46,4	39	38	38
Stgalim secundar II	299,0	295,8	325,8	43	45	47
Scolas da furmaziun generala ¹	74,8	74,5	100,4	53	55	59
Scolaziun professiunala ²	224,2	221,3	225,4	39	42	42
Stgalim terziar	85,3	137,5	214,5	30	35	48
Scolas autas universitaras	61,4	85,9	115,0	32	39	49
Scolas autas spezialisadas	...	...	57,1	...	...	46
Furmaziun professiunala superiura	...	36,2	42,4	...	33	45
Stgalim nundeterminà	–	6,7	11,5	–	51	49
Total	1 234,1	1 291,8	1502,9	46	46	48

¹ Incl. scolars per professiuns d'instrucziun e preparaziun per la maturitad professiunala suenter l'emprendissadi

² Incl. emprendissadis scursanids e scolaziuns preprofessiunalas

Stadi da furmaziun il 2007 Quota en pertschient da la populaziun (25 onns e dapli)

Durada da la scolaziun postobligatoria
**Differenzas tranter las schlattainas:
anc adina fitg decisivas per la tscherna dal studi**

Da l'expansiun da furmaziun dals ultims decennis han profità surtut las dunnas. Las differenzas da furmaziun tipicas per la schlattaina èn sa sminuidas constantamain. Oz cumenzan praticamain tuttina bleras dunnas sco umens ina scolaziun postobligatoria e la termineschan era. La scolaziun dals umens dura però anc oz pli ditg che quella da las dunnas, ed era lur quota d'entrada en il stgalim terziar resta pli auta.

Las mattas han dapli success en la scola obligatoria ch'ils mats: ellas repetan main savens ina classa, appartegnan pli darar a classas spezialas e sin il stgalim secundar I frequentan ellas pli savens tips da scola pre-tensius. A la fin dal temp da scola obligatori disponan ellas – sco quai ch'ils studis PISA cumprovan – da meglras abilitads da leger, però da mendras enconuschientschas matematicas ch'ils mats; quests resultats stattan en ferm connex cun ils vegls musters da la repartiziun da las rollas tranter la dunna e l'um.

Era quai che pertutga la tscherna da la direcziun da studi datti cleras differenzas: en il sector da l'industria e dal mastergn predomineschan ils umens, en la vendita ed en la tgira da la sanadad e dal corp las dunnas. La relaziun tranter las schlattainas è strusch sa midada dapi il 1980. Era en las scolas autas restan las differenzas grondas: ils umens prefereschan anc adina ils secturs tecnica, ciencias natiralas ed economia, entant che las dunnas s'interessan plitost per las ciencias umanas, il champ social e l'art applitgà.

PISA 2006: resultats sur la media da l'OECD

La Svizra ha cuntanschì buns resultats en tut ils secturs examinads da PISA 2006 (scienzas natiralas, matematica e leger). En las scienzas natiralas – il tema central dal 2006 – munta la valur media dals giuvenils en Svizra a 512 puncts ed è uschia pli auta che la media dals stadis da l'OECD da 500 puncts. Tenor ils nivels da cumpetenzza signifitga quai che 10 pertschient da las scholaras e dals scholars da 15 onns en Svizra fan part dals pli auts nivels 5 e 6; en la media da l'OECD èn quai 9 pertschient. Cuntrari cuntanschan var 16 pertschient dals giuvenils en Svizra – e 19 pertschient en la media da l'OECD – maximalmain il nivel da prestaziun 1 (il pli bass nivel).

Scolaziuns terminadas il 2006

Stgalim da scola	Total	Dunnas En %
Stgalim secundar II		
Attestats da la maturitad gimnasiala	16 948	57,4
Attestats da la maturitad professiunala	10 602	44,1
Diploms da la scolaziun professiunala ¹	51 959	43,5
Diploms da la scola media commerciala	2 706	53,0
Stgalim terziar		
Scolaziun professiunala superiura		
Diploms da scolas prof. superiuras	4 140	31,7
Diploms federals	2 919	19,6
Certificats prof. federals	13 194	30,4
Scolas autas spezialisadas		
Diploms	8 638	39,6
Diploms da bachelor	1 604	88,1
Diploms da master	185	83,2
Scolas autas universitaras		
Licenziats/diploms	7 900	55,7
Diploms da bachelor	4 987	44,3
Diploms da master	2 269	39,4
Doctorats	3 198	39,3

¹ Incl. attests professiunals federals

Persunas d'instrucziun il 2005/06
Persunal da scolas autas il 2006

	Equivalent en temp cumplain	Dunnas en %
Scolina	8 200	95,2
Scola obligatorica ¹	52 400	65,4
Stgalim primar	29 100	78,8
Stgalim secundar I	23 300	50,5
Stgalim secundar II ²	7 400	40,9
Scolas autas universitaras	30 609	40,6
Professurs/professuressas	2 793	13,4
Uteriurs docents	2 614	23,7
Assistents ³	14 607	38,9
Scolas autas spezialisadas	10 336	40,2
Professurs/professuressas	3 593	30,9
Uteriurs docents	1 891	38,3
Assistents ³	1 750	36,4

¹ Senza scolas cun in plan d'instrucziun spezial

² Mo scolas da furmaziun generala (scolas da maturitad, scolas medias professiunals e da diplom, e.a.)

³ Incl. collavurats scientifics

Expensas publicas per la furmaziun il 2005

	En milliardas francs
Scolina	1,0
Scola obligatorica	11,5
Scolas spezialas	1,2
Scolaziun professiunala fundamentala	3,3
Scolas da furmaziun generala	2,1
Furmaziun professiunala superiura	0,2
Scolas autas	6,7
Incumbensas betg divisiblas	0,5
Total	26,5
da quai salaris per las personas d'instrucziun	14,4

Perfecziunament

Ins po distinguer duas furmas da perfecziunament: la furmaziun nunformala (frequentar curs, seminaris, instrucziun privata, dietas u conferenzas) e l'emprender informal (emprender cun agid da litteratura spezialisada, d'ina CD-ROM u da confamigliars, etc.). La gronda part da la populaziun en Svizra (77% da las abitantas e dals abitants permanents resp. 83% da las personas cun activitad da gudogn) ha frequentà il 2006 in perfecziunament en ina da las duas modas menziunadas survart. Cleramain dapli personas han preferì l'emprender informal (71% da las abitantas e dals abitants permanents e 77% da las personas cun activitad da gudogn) a la furmaziun nunformala (43% resp. 53%).

In pajais activ en la perscrutaziun

L'activitad da perscrutaziun e da svilup (p+s) en in'economia publica è in factur ordvart impurtant. Cun ina quota p+s da 2,4% dal product naziunal brut (2004) è la Svizra in dals stadis ils pli activs en la perscrutaziun.

Il 2004 èn vegnids impundids en Svizra per p+s 13,1 milliardas francs. Da quels èn 74% d'attribuir a l'economia privata e 23% a las scolas autas; ils ulteriurs 3% sa repartan sin la Confederaziun e diversas organisaziuns privatas senza intent da gudogn.

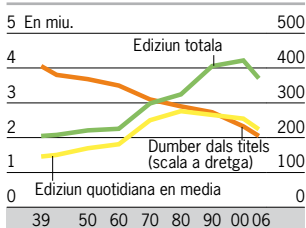
Las firmas svizras a l'exteriur èn tradiziunalmain fitg activas en il sector da p+s. Las expensas correspundentas da l'economia privata a l'exteriur han muntà il 2004 a radund 9,6 milliardas francs ed èn damai praticamain tuttina autas sco quellas da l'economia privata en Svizra.

→ www.statistik.admin.ch →
Themen → Bildung, Wissenschaft

Las midadas en la pressa svizra

Dapi la midada dal millenni è il martgà da gasettas quotidianas en Svizra sa midà a moda fundamentala. En la Svizra tudestga è la gasetta gratuita «20 Minuten» daventada la pli gronda gasetta quotidiana cun passa 1,2 miu. lecturas e lecturs¹ per ediziun. En la Svizra franzosa occupan gist duas ediziuns gratuitas ils emprims trais rangs da las gasettas quotidianas legidas il pli savens, damai «Le Matin bleu» (cun 353 000 lecturas e lecturs) e la versiun franzosa da «20 Minuten» (cun 276 000 lecturas e lecturs), omaduas sin il martgà dapi l'onn 2005. Il 2006 e 2007 èn vegnidas

Gasettas cunter pajament: svilup dal dumber dals titels e da l'ediziun

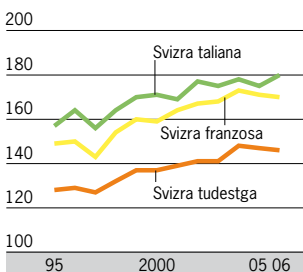
Funtauna: Associaziun da la Pressa Svizra / WEMF
Statistica da las ediziuns (resguardads èn titels d'interess general che cumparan almain ina giada l'emna)

lantschadas en la Svizra tudestga ulteriuras gasettas dal di surregiunalas gratuitas.

¹ Funtauna WEMF MACH Basic (Basa: populaziun a partir da 14 onns, lecturs per ediziun)

Utilisaziun da la televisiun

En minutas per di ed abitant

Funtauna: Mediapulse SA Telecontrol
(basa: populaziun a partir da 3 onns, valor media per di (gli-du))

Utilisaziun dal radio

En minutas per di ed abitant

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Svizra tudestga	115	111	111	106	106	102
Svizra franzosa	107	103	105	101	99	97
Svizra taliana	109	108	106	103	100	96

Funtauna: Mediapulse SA Radiocontrol
(basa: populaziun a partir da 15 onns, valor media per di (gli-du))

Medium cudesch: tuttavia betg a la fin

La concurrenza tras la purschida da las medias electronicas para da far pouca impressiun a la producziun da cudeschs en Svizra: dapi ils onns 1960 è la cifra da las novas publicaziuns cun passa 11 000 titels per onn pli che sa dublegiada.

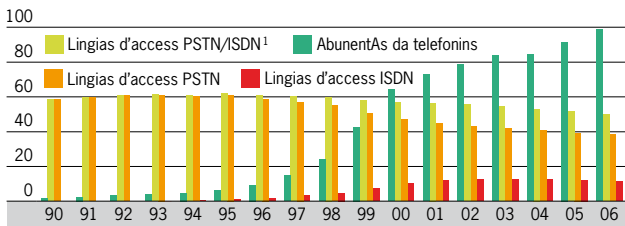
Producziun da cudeschs il 2006¹

Total	11 875
En tudestg	6 797
En franzos	2 374
En talian	367
En englais	1 367
En autras linguas	970
da quels en rumantsch	40

¹ Cudeschs edids en Svizra e vendids en las librerias

Infrastructura da telefon en Svizra

Per 100 abitants

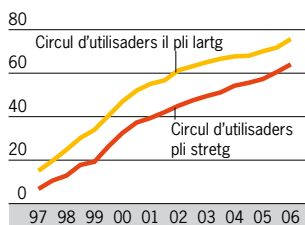
¹ Rait da lingias da telefon cun transmissiun analoga (PSTN) resp. digitala (ISDN)

Derasaziun da l'Internet

Il diever da l'Internet è creschì ils ultims onns a moda rapida e cuntinuescha, però cun tendenza degressiva, anc adina: la cifra da las utilisadras e dals utilisaders da l'Internet, che dovran la purschida dapli ch'ina giada l'emna, è creschida da 0,7 milliuns (1998) sin 3,7 milliuns en il terz quartal dal 2006. Passa trais quarts da las chasadas disponan d'in PC e la fin da l'onn 2006 han ins pudì nudar en Svizra dus milliuns at-tatgs d'Internet a bindel lad (ADSL u modem via cabel).

Utilisaziun da l'Internet en Svizra

En % da la populaziun a partir da 14 onns

Funtauna: WEMF

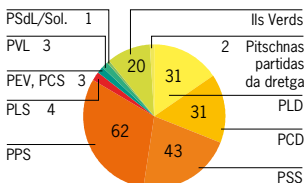
Kino: franà il trend negativ

Dapi ils onns 1960 è sa sminuida la dumonda e purschida dals kinos pervia da la popularitad creschenta da televisiun, video e DVD («il kino a chasa»). Il 1992 devi en Svizra 397 salas da kino; l'onn da record 1964 avev'ins dumbrà 646. Parallelamain è la cifra da las sutgas sa reducida da 234 044 sin 97 872, ed il dumber d'entradas è sa smesà a partir da l'entschatta dals onns 1970 (30 milliuns) fin il 1990. D'avent da lura è la situaziun sa stabilisada e tendenzialmain schizunt sa meglierada: entant che la cifra da las entradas è restada constanta ils emprims onns, è ella lura puspè s'augmentada (16,4 milliuns l'onn 2006). Creschì è era il dumber da salas da kino e da sutgas (2006: 547 salas e 111 137 sutgas). Quest svilup positiv è collià cun la construcziun da kinos da pliras salas dapi il 1992. Era la purschida da films è sa midada fermamain. A l'entschatta dals onns 1980 èn vegnids preschentads en Svizra var 3000 differents films, oz sa movan las cifras tranter 1300 e 1400. La cifra da las premieras, che vegnan mussadas en intervals adina pli curts, è creschida a moda cuntinuada. Persuenter han las visitadras ed ils visitaders dals kinos pli e pli pauc la chaschun da guardar represas e classichers.

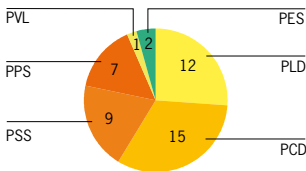
Il sistem politic

La Svizra è dapi il 1848 in stadi federal che cumpiglia 26 chantuns. La Regenza (Cussegl federal) è in'autorità collegiala cun set commembers (dapi il 2004 mintgamai dus mandants per la PLD, PSS, PPS ed in mandat per la PCD). Ella vegn elegida dal Parlament. Quel sa cumpona da duas chombras: dal Cussegl naziunal (represchentanza dal pievel, 200 mandants) e dal Cussegl dals chantuns (represchentanza dals chantuns, 46 mandants). Plinavant influenzeschan vasts dretgs dal pievel (dretg d'iniziativa e da referendum) e votaziuns dal pievel il sistem politic da la Svizra.

Mandats en il Cussegl naziunal il 2007

Mandats en il Cussegl dals chantuns il 2007

Elecziuns dal Cussegl naziunal il 2007

	Mandats	Fermezza da la partida
PLD	31	15,8
PCD	31	14,5
PSS	43	19,5
PPS	62	28,9
PLS	4	1,9
Partidas dal center ¹	6	4,3
PSdL/Sol.	1	1,1
Illes Verds ²	20	9,8
Pitschnas partidas da dretga ³	2	2,5
Ulteriuras partidas	0	1,8

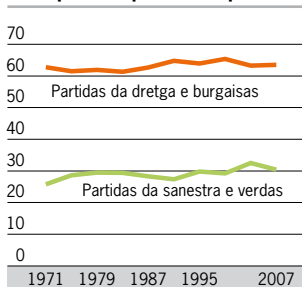
¹ PEV, PCS, PVL

² PES, AVF

³ DS, UDF, PSL, Lega

Abreviaziuns vesair sutvart

Champs da la politica da partida¹

¹ Fermezza da las partidas a las elecziuns dal Cussegl naziunal

Il sistem da partidas

La relaziun da las partidas è stada durant decennis ordvart stabila. Dapi ils onns 1990 sa far valair ina tendenza vers dretga en il champ da las partidas burgaisas. La PPS ha quasi puidi triplar sia quota d'electurs dapi il 1991 ed è ussa cleramain la partida la pli ferma. Ses augment è d'ina vart à a quint da las pitschnas partidas dretgas, da l'autra vart èn dadas ensemen las autras partidas federalas burgaisas PLD e PCD. A chaschun da las ultimas elecziuns n'han ils gudogns dals Verds betg puidi cumpensar las sperditas da la PSS, uschia che las partidas sanestras e verdas èn tut en tut daventadas pli flailvas. Ellas èn però anc adina pli fermas che avant 20 onns.

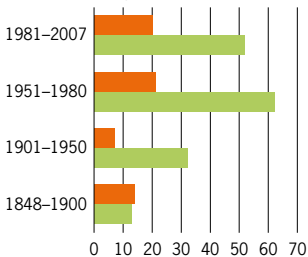
Partidas

PLD Partida liberaldemocratica da la Svizra
PCD Partida cristiandemocratica da la Svizra
PSS Partida socialdemocratica da la Svizra
PPS Partida populara svizra
PLS Partida liberala svizra
PEV Partida evangelica svizra

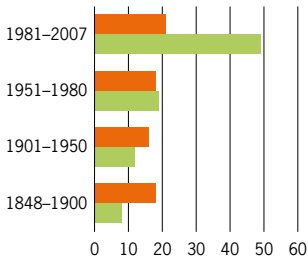
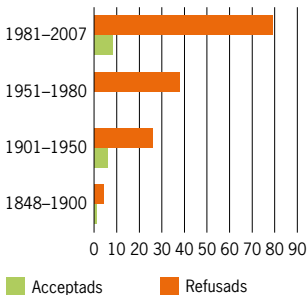
PCS Partida cristiansociala
PVL Partida verd-liberala
PSdL Partida svizra da la lavur
Sol. Solidarités
AVF Gruppas feministicas e verd-alternativas
PES Partida ecologica svizra
DS Democrats svizzers

UDF Uniun democratica federala
PSL Partida svizra da la libertad
Lega Lega dei Ticinesi

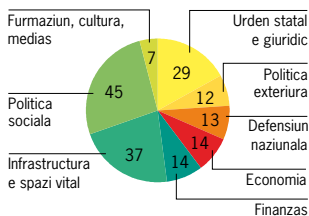
Votaziuns federalas dal pievel 1848–2007

Referendums obligatorics¹

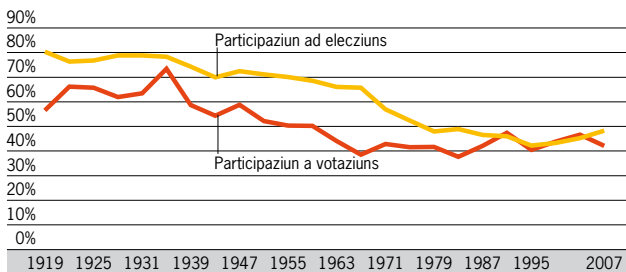
Referendums facultativs

Iniziativas dal pievel²

Temas da las votaziuns dal pievel 1990–2007

¹ incl. cuntrapropostas a las iniciativas dal pievel² incl. iniciativas dal pievel cun cuntrapropostas

Participaziun ad elecziuns e votaziuns

La participaziun a las elecziuns e votaziuns sa reducescha dapi decennis. La pli ferma digren han ins pudì nudar suenter l'onn 1967 – in svilup ch'ins na po betg il davos attribuir a l'introducziun dal dretg da votar da las dunnas. Questa tendenza negativa preschenta grondas divergenzas, cunquai che las votantas ed ils votants sa laschan mobilisar a moda fitg differenta tut tenor il tema da la votaziun. Uschia muntan las valurs extremas en ils onns 1990 a 31% e 79%. Davent da la midada dal millenni è la participaziun a las elecziuns e votaziuns puspè sa stabilisada e perfin s'augmentada levamain.

Rendaquints da las administraziuns publicas

En milliardas francs

	Entradas			Expensas			Surplis		
	2003	2006 ¹	2007 ¹	2003	2006 ¹	2007 ¹	2003	2006 ¹	2007 ¹
Total	157,4	178,4	174,7	163,4	169,3	174,7	-6,0	9,1	0,1
Confederaziun	47,5	58,5	56,3	51,3	53,1	56,5	-3,8	5,4	-0,2
Chantuns	65,7	73,0	71,4	67,9	70,8	71,7	-2,2	2,2	-0,4
Vischnancas	44,1	46,9	47,1	44,1	45,4	46,5	-0,0	1,5	0,6

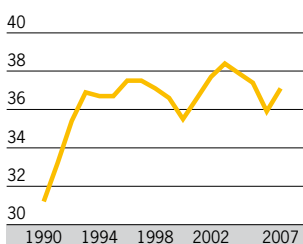
¹ Per part stimaziuns**Debits da Confederaziun, chantuns e vischnancas**

En milliardas francs

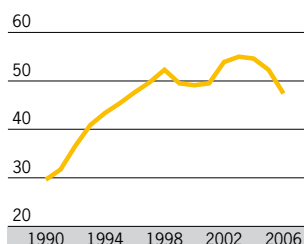
	1980	1990	2000	2004	2005	2006
Total	77,1	98,0	207,4	246,5	242,4	230,3
Confederaziun	31,7	38,5	105,3	126,7	130,4	123,6
Chantuns	22,4	30,5	64,1	80,3	73,3	69,6
Vischnancas ¹	23,0	29,0	38,0	39,4	38,7	37,1
Per abitant en francs, tenor ils pretschs dal 2005	21 309	18 015	30 010	33 433	32 316	30 136

¹ Per part stimaziuns**Quota statala**

En % dal PNB

Debits

En % dal PNB

La quota statala mesira las expensas da l'administraziun publica en ils pertschients dal product naziunal brut. Ella cuntegna las expensas da l'economia publica (Confederaziun, chantuns e vischnancas) e da las assicuranzas socialas obligatorias (AVS/AI/UCG ed AD).

Malgrà il grond augment dapi il 1970 è la quota statala da la Svizra relativamain buna en cumparegliaziun cun l'exteriur: ensemen cun ils Stadis Unids da l'America è ella in dals pajais cun la pli bassa quota statala. La gronda part dals pajais europeics ha ina quota considerablamain pli auta.

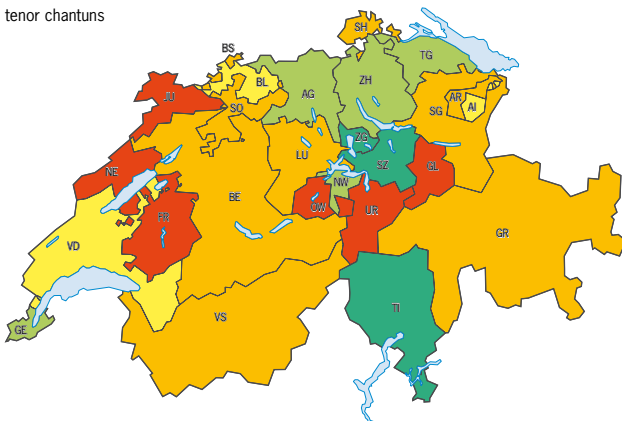
Era la quota da debits en Svizra è relativamain bassa cumpareglià cun ils pajais da l'OECD. Ella è però creschida cuntinuadamain tranter il 1990 ed il 2000. Grazia al restabiliment conjunctural ed a la distribuiziun da las reservas d'aur excedentas da la Banca naziunala svizra, ha l'economia publica pudì reducir ses debits bruts a partir dal 2005.

Entradas da Confederaziun, chantuns e vischnancas

	1990	1995	2000	2005	2005
	en %	en %	en %	en %	en milliardas francs
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	141,6
Taglias	77,8	72,3	72,4	72,2	102,2
Taglias sin entradas e facultad	54,5	49,8	48,5	48,7	68,9
Taxas da bul	2,5	1,6	3,2	1,9	2,7
Taglias sin possess ed expensas	1,5	1,5	1,4	1,4	2,0
Expensas da consum	16,8	17,5	18,0	18,1	25,6
Taxas da traffic	0,4	0,4	0,5	1,1	1,5
Dazis	1,4	1,2	0,8	0,7	1,0
Taxas agriculas	0,5	0,4	0,0	0,0	0,0
Taxas directivas	...	...	0,1	0,1	0,1
Taxas sin bancas da gieu	...	...	...	0,3	0,4
Ulteriuras entradas	22,2	27,7	27,6	27,8	39,3

Grevezza fiscal da las personas naturalas il 2006

tenor chantuns

Index total da la grevezza fiscal sin entradas e facultad da las personas naturalas

■ < 75
 ■ 75 – 89
 ■ 90 – 109
 ■ 110 – 124
 ■ ≥ 125
 CH: 100

Expensas da Confederaziun, chantuns e vischnancas, tenor funcziun

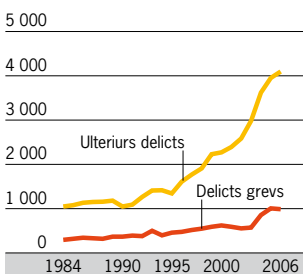
Suenter deducziun da las dumbraziuns dublas	1990	1995	2000	2005	2005
	en %	en %	en %	en %	en milliardas francs
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	140,1
Administraziun generala	7,0	6,5	6,4	6,4	9,0
Giustia, polizia, pumpiers	5,7	5,8	5,5	5,8	8,1
Defensiun naziunala	7,7	5,7	4,4	3,5	4,9
Relaziuns cun l'exteriur	1,8	1,8	1,8	1,7	2,4
Furmaziun	19,2	19,1	18,4	19,6	27,4
Cultura e temp liber	3,6	3,0	3,1	3,0	4,2
Sanadad	12,4	12,8	12,6	14,1	19,8
Bainstar social	15,5	17,9	19,0	20,5	28,7
Traffic	10,6	10,3	10,5	10,6	14,8
Ambient, planificaziun territoriala	4,3	4,0	3,9	3,5	4,9
Economia publica	6,0	5,4	5,5	4,4	6,2
da quai agricultura	3,7	3,6	3,4	3,0	4,2
Finanzas e taglias	6,3	7,5	8,7	6,8	9,5

Champs zuppads da differenta grondezza

En la statistica da criminalitad pon vegnir registrads mo ils delicts ch'èn vegnids annunziads a la polizia u ad in post per l'agid a victimas. Tut ils auters delicts tutgan a l'uschenumnà champ zuppà. Quel è tut tenor sector different grond. En il sector dals enguladitschs cun infracziun è il champ zuppà fitg pitschen, cunquai che las assicuranzas pajan mo en cas d'ina accusaziun. Ins sa però che la prontadad d'accusar è bassa p.ex. en il sector «violenza en la famiglia». Era ils posts per l'agid a victimas vegnan consultads mo en ina part dals cas.

Uschespert che la polizia vegn infurmada davart in delict, cumenzan las retschertgas. In'eventuala sentenza po cumpigliar oz en Svizra in chasti che privescha da la libertad, ina multa u ina lavur d'util public. Il chasti vegn exequì immediat u suspendì per in temp d'emprova. En differents cas decretescha la dretgira ina mesira (p.ex. tar persunas dependentas d'alcohol e da drogas).

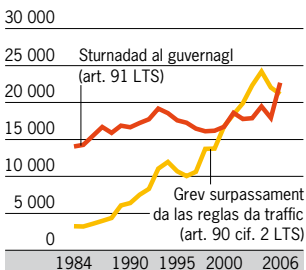
Sentenzias pervia da delicts da violenza¹

¹ Delicts intenziunads cunter la vita e l'integritad da la persona.
Sulettamain sentenzias da creschids.

En il sector dals delicts cunter la vita e l'integritad da la persona pon ins observar in augment surtut da las sentenzias a basa da delicts main grevs. Quai pudess esser tranter auter in resultat d'ina prontadad d'accusar augmentada. L'ufficialisaziun da las blessuras corporalas ha per consequenza ch'il dumber da delicts grevs cunter la vita e l'integritad da la persona è creschì en il decurs da l'onn passà. La polizia po ussa damai far retschertgas senza ch'il partenari attatgà haja purtà plant.

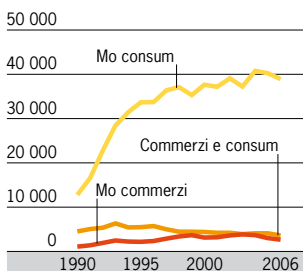
Sentenzias sin fundament da la lescha davart il traffic stradal (LTS)¹

¹ Sulettamain sentenzias da creschids

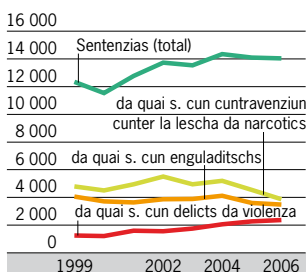
En connex cun il traffic sin via vegnan sentenziads adina pli savens ils surpassaments grevs da las reglas da traffic. En la gronda part dals cas sa tracta da surpassaments da sveltezza. Quest svilup po vegnir attribui almain parzialmain al traffic pli e pli grond ed a las controllas intensivadas. Dapi il 2005 ha la polizia il dretg da chastiar persunas che van cun auto sut influenza da meds narcotics. Quai pudess avair contribui, sper las controllas pli frequentas, a moda essenziala a l'augment andetg da las sentenzias correspundentas l'onn 2006.

Denunzias pervia da delicts da drogas

A l'entschatta dals onns 1990 è il consum da meds narcotics vegni denunzià pli e pli savens. Quai è stà main ina conseguenza da l'augment da la criminalitad en quest sector, mabain il resultat d'ina persecuziun pli intensiva.

Sentenzias da juvenils

En la statistica da sentenzias da juvenils vegnan registradas tut las sentenzias dad uffants (7–15 onns) e da juvenils (15–18 onns). Sche juvenils u uffants commettan in delict datti la pussaivladad da schliar il conflict en il rom d'ina mediaziun u d'ina emprova d'intermediaziun. Sche questas mesiras han success, na vegn relaschada nagina sentenza. Uschia na cumparan quests cas betg en la statistica da las sentenzias da juvenils.

Persunas sentenziadas¹ il 2006

	Dumber	Quota
Umens	83 747	85,5%
Dunnas	14 164	14,5%
fin 19 onns	5 568	5,7%
20–29 onns	35 805	36,6%
30–39 onns	25 110	25,6%
40–49 onns	18 127	18,5%
50–59 onns	8 970	9,2%
60 onns u dapli	4 331	4,4%
Naziunalitad svizra	49 711	50,8%
Naziunalitad estra	48 200	49,2%

¹ Sulettamain creschids

Sancziuns pronunziadas il 2006

	Dumber	Quota
Multas	34 950	37,6%
Mesiras	586	0,6%
Chasti da praschun cundiziunà	42 257	45,5%
Chasti da praschun nuncundiziunà	15 124	16,3%

Surtut umens sut 40 onns vegnan adina pli savens persecutads penalmain. Il dumber da las persunas sentenziadas da naziunalitad estra cumpiglia ultra d'abitants esters era turists, requirents d'asil ed autras persunas che sa chattan mo temporarmain en Svizra. Ina cumparegliaziun directa cun il dumber da las persunas sentenziadas da naziunalitad svizra n'è pia betg pussaivla.

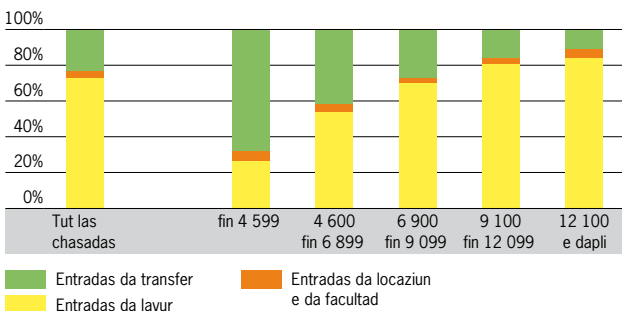
Surpassaments che vegnan chastiads mo cun ina multa (delicts main grevs), vegnan inscrits darar en il register penal. Per quest motiv è la statistica correspundenta pauc relevanta.

Autezza da las entradas per chasada il 2005 disponiblas tenor las classes d'entrada bruttas¹

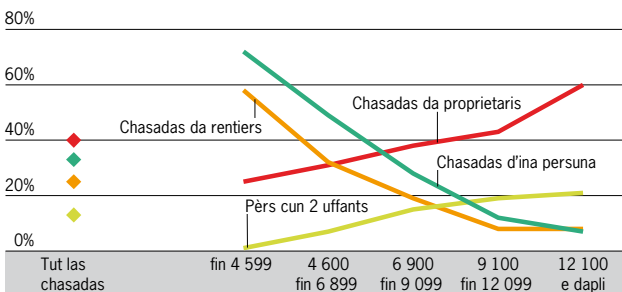
Imports en francs per mais	Tut las chasadas	fin 4 599	4 600 fin 6 899	6 900 fin 9 099	9 100 fin 12 099	12 100 e dapli
Entradas bruttas per chasada	8 967	3 261	5 696	7 932	10 470	17 269
Deducziuns obligatorias	-2 460	-820	-1 426	-2 140	-2 780	-5 070
Entradas disponiblas	6 507	2 441	4 270	5 792	7 690	12 199

¹ Las tschintg classes d'entrada en questa tabella ed en las duas graficas sin questa pagina èn concepidas uschia ch'ellas preschentan tuttas praticamain il medem dumber da cas (mintgamai radund 20% da las chasadas). Tar las entradas (bruttas e disponiblas) resp. las deducziuns sa tracti da valurs medias. Per la classa d'entrada cun las pli bassas entradas muntan pia las entradas disponiblas en media a 2441 francs per chasada e mais, per las chasadas cun las pli autas entradas a 12 199 francs e per tut las chasadas a 6507 francs.

Cumposiziun da las entradas il 2005

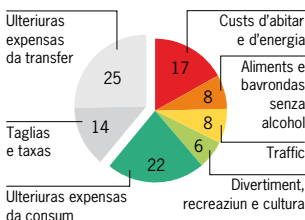
Repartiziun da las chasadas tenor las classes d'entrada bruttas il 2005

Tut tenor la classa d'entrada po variar considerablamain la structura da las entradas bruttas da las chasadas. En las classes bassas domineschan fermamain las entradas da transfer (sco las rentas d'AVS), entant che las entradas da lavur prevalan en las classes pli autas. Questas differenzas pon vegnir cumparegliadas cun la differenta distribuziun da las chasadas tenor classes d'entrada.

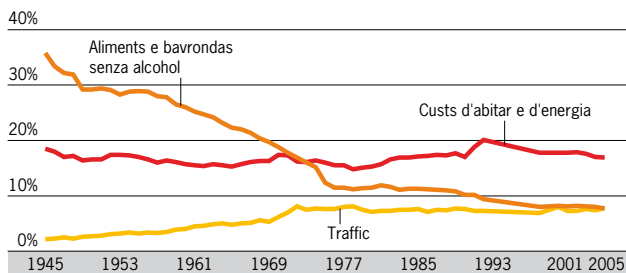
Cumposiziun da las expensas da las chasadas il 2005

En %

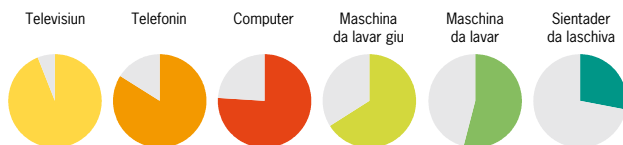
Il 2005 han importà las expensas da consum passa 60% da tut las expensas. Las expensas per ils custs d'abitar e d'energia èn stadas il post il pli grond cun var 17%.

Svilup da singulas expensas da las chasadas

La quota da las expensas per aliments è sa sbassada dapi la Segunda Guerra mundiala da passa 35% sin var 8%. Percunter è creschida la quota dad autras expensas, sco p.ex. quella dals custs per il traffic ch'è s'augmentada da var 2% sin ca. 8%.

Equipament da las chasadas cun singuls bains da consum il 2005

Bunamain 95% da las chasadas han ina televisiun e passa 75% possedan in computer, entant che mo stgars 27% disponan d'in agen sientader da laschiva.

Expensas obligatorias: passa in quart da las entradas

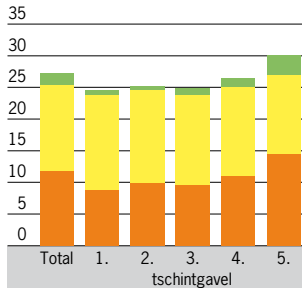
Ina chasada na po betg disponer libramain da tut sias entradas bruttas. Tschertas expensas èn inevitablas: taglias, contribuziuns da l'assicuranza sociala (AVS/AI), cassas da pensiun, assicuranza da malsaus). Bundant in quart da las entradas da la populaziun totala vegn impundi per las expensas obligatorias.

En las differentas gruppas d'entrada variescha questa quota mo pauc. Las singulas compoentas han però mintgamai in'otra impurtanza. En las gruppas d'entrada pli bassas è era la quota da las taglias directas federalas, chantunalas e communalas considerablamain pli bassa, entant che la quota dals custs da las assicuranzas socialas (spezialmain da las assicuranzas da malsaus) è pli auta. Tuttina sa resulta per las trais gruppas d'entrada pli bassas en tut ina grevezza da 25%. En las classas d'entrada pli autas s'augmenta questa grevez-

za; per il tschintgavel da la populaziun cun las pli autas entradas munta ella a 30%.

Chargia da las chasadas tras expensas obligatorias il 2005

Quota da las expensas obligatorias a las entradas bruttas per chasada da differentas gruppas d'entrada¹ en %

■ Taglias directas ■ Aliments
■ Contribuziuns a l'assicuranza sociala

¹ Las chasadas èn divididas qua en tschintg gruppas d'entrada tuttina grondas: la gruppa la pli bassa cumpiglia il tschintgavel da tut las chasadas cun las pli bassas entradas bruttas per chasada (emprim tschintgavel), etc.

Distribuziun da las entradas

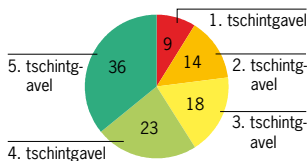
L'entrada disponibla suenter la deducziun da las expensas obligatorias è decisiva per il standard da viver. Plinavant dependi era quantas persunas che han da parter questa entrada. Per eruir la mesira per il standard da viver (u il nivel dal bainstar) ston ins resguardar il dumber e la vegliadetgna da tut ils commembers, v.d. il basegn effectiv d'ina chasada, pertge ch'in uffant ha in auter basegn ch'ina persuna pli veglia. Da quest basegn tegna quint la scala d'equivalenza. L'entrada d'equivalenza che sa resulta, serva sco mesira per il standard da viver da las persunas che abitan ensemen en ina chasada.

Tranter las entradas d'equivalenza sa mussan grondas differenzas. Il tschintgavel da la populaziun cun

las pli bassas entradas ha l'onn 2004 pudì disponer libramain da 9%, il tschintgavel cun las pli autas entradas da passa 36% da l'entrada totala.

Entradas equivalentas disponiblas il 2005

Quota da las differentas gruppas d'entrada¹ a tut las entradas equivalentas disponiblas.

¹ La populaziun è dividida qua en tschintg gruppas d'entrada tuttina grondas: la gruppa la pli bassa cumpiglia il tschintgavel da la populaziun cun las pli bassas entradas (emprim tschintgavel), etc.

Nua sa chatta il cunfin da povradad?

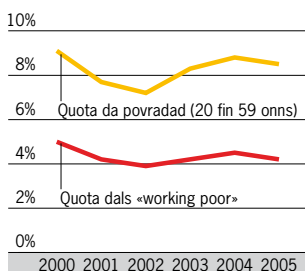
Sch'ins na vul betg fixar il cunfin da povradad a moda arbitrara, dovri ina valur da referenza. En Svizra sa drizza questa valur tenor las directives da la Conferenza svizra per agid social (CSAS). Quest gremi definescha valurs da referenza cumprovas davart las prestaziuns e las contribuziuns finanzialas necessarias per pudair viver en Svizra a moda degna e sa sentir integrà en la societad. Questas directives valan sco recumandaziun per la distribuziun concreta da las prestaziuns d'agid social; per quest motiv ston ins fixar insaquantas valurs da referenza per operaziunalisar statisticamain la noziun «povradad».

Il cunfin da povradad resulta da la summa dal basegn da basa (fixà da la CSAS) + expensas per abitar + premias da la cassa da malsauns + 100.– francs per mintga persuna a partir da 16 onns. Il 2005 muntava il cunfin da povradad en media a 2200.– francs per ina persuna suletta ed a 4600.– francs per in pèr cun dus uffants (sut 16 onns). Quai èn valurs teoreticas, effectivamain vegnan calculads cunfins specifics per mintga chantun. Tut las persunas tranter 20–59 onns che vivan en ina chasada valan sco povras, sche lur entradas èn pli bassas ch'il cunfin da povradad suenter la deducziun da las contribuziuns da las assicuranzas socialas (AVS, AI, e.u.v.) e da las taglias.

Quantas persunas povras datti en Svizra?

En Svizra èn pertutgadas da la povradad radund 360 000 persunas en la vegliadetgna da 20 fin 59 onns resp. 8,5% da la populaziun (2005). Da «working poor» discurr'ins, sche las persunas che vivan en ina chasada lavuran ensemen almain 36 uras ad emna e na gudognan tuttina betg avunda per surpassar il cunfin da povradad. Quai pertutga il 2005 4,2% da las persunas cun activitad da gudogn resp. var 125 000 persunas.

Svilup da la povradad

Essan nus sin la dretga via?

	Valitaziun
1 Satisfacziun dals basegns – quant bain vivain nus oz?	
L'aspectativa d'ina vita en buna sanadad crescha	+
Las entradas na creschan betg	n
La violenza s'augmenta	-
La dischoccupaziun crescha	-
2 Giustia – co èn repartidas las resursas?	
La povradad sa reducescha	+
L'agid da svilup public stagnescha	n
Las pajas dad umens e da dunnas vegnan armonisadas plaun a plaun	+
3 Mantegniment dal capital – tge laschain nus enavos a noss uffants?	
L'abiltad da leger dals giuvenils sa mida strusch	n
L'indebitament crescha	-
La quota d'investiziun al product naziunal brut stagnescha	n
La quota da personas occupadas en la scienza e la tecnica s'augmenta	+
Il dumber dals utschels cuaders resta pli u main constant	n
La surfatscha da terren abità crescha	-
4 Distatgament – quant effizientmain duvrain nus las resursas?	
Il traffic da martganzia crescha pli svelt che l'economia	-
La relaziun tranter l'auto ed il traffic public sa mida strusch	n
Il consum d'energia fossila per persona stagnescha	n
La relaziun dal diever da material areguard il product naziunal brut è variabla	n

Giudicament dal svilup dapi il 1990:

- + Positiv (en direcziun da la persistenza)
- Negativ (davent da la persistenza)
- n Neutral

En ils blers champs da la vita datti puncts da partenza per in svilup persistent, ma il medem mument pon ins era constatar tendenzas cuntrarias: d'ina vart han ins pu- di meglierar l'effizienz ecologica en varsaquants champs, da l'au- tra vart è quella savens vegnida cumpensada cun augmentar il consum.

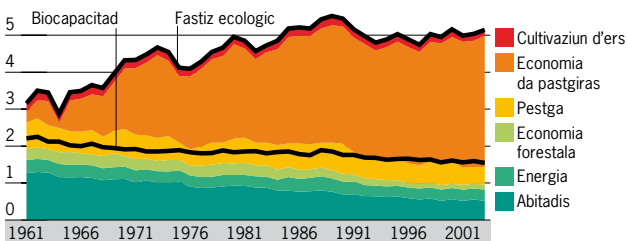
In'ulteriura ambivalenza sa mussa en il fatg ch'ils meglieraments en Svizra stattan en confrunt cun ils pegiuraments globals. Intscher- ta è era la correctezza tranter las generaziuns: il giudicat rela- tivamain positiv da la situaziun actuala pudess sa realisar a cust da las generaziuns futuras. 16% dals giuvenils na disponan gnanc da cumpetenzas da leger funda- mentalas. E l'augment da la sur- fatscha dal terren abità va a cust da custaivel terren cultivabel.

Tut en tut è la Svizra lunsch da- vent d'ina situaziun ecologica fa- vuraivla: la Svizra dovra var trais giadas dapli prestaziuns ecologi- cas e resursas, che quai che la bio- sfera metta a disposiziun a moda regenerativa. Il motiv principal per il grond diever è il consum d'energia che munta a dus terzs dal fastiz ecologic svizzer.

→ www.statistik.admin.ch
→ Themen → Nachhaltige Entwicklung

Il fastiz ecologic e la biocapacitad da la Svizra

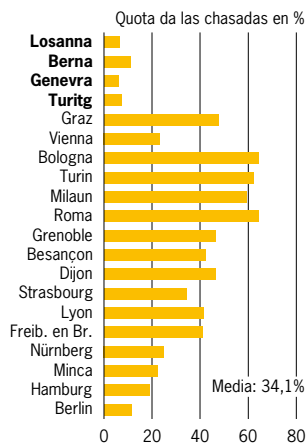
6 En hectaras globalas per persona

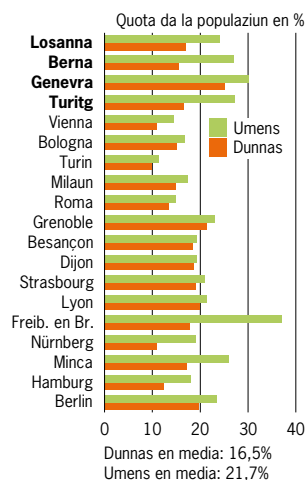
In project europeic: Urban Audit

Il project europeic *Urban Audit* permetta da cumparegliar la qualitat da viver en passa 300 citads ed aglomeraziuns europeicas a basa da pli che 300 differents indicaturs statistics. Qua dus exempels d'indicaturs per singulas citads (datas dal 1999 fin il 2004):

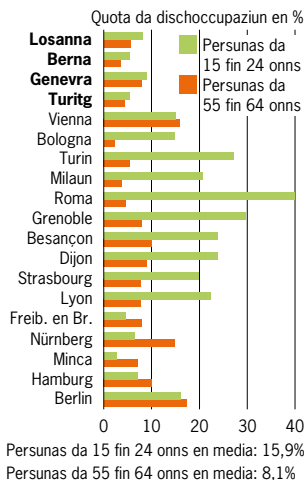
Chasadas cun atgna proprietad d'abitar

Popolaziun cun in nivel da qualificaziun superiur¹

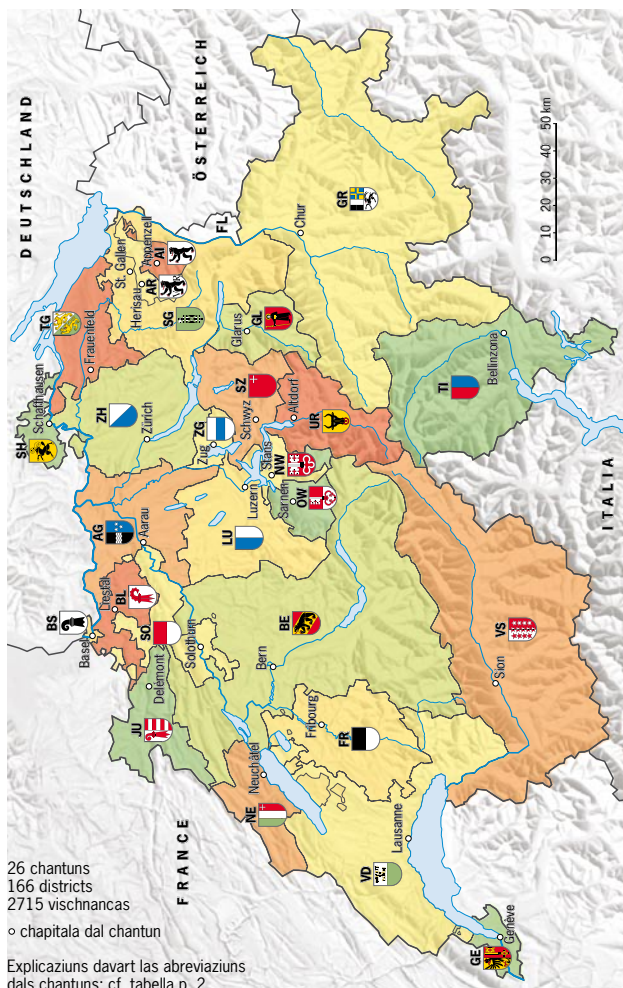

Quota da dischoccupaziun tenor gruppas da vegliadetgna

¹ Quota da la populaziun permanenta cun in nivel da furmaziun ISCED (International Standard Classification of Education) 5–6 (en Svizra: nivel da scolas autas e furmaziun professiunala superiura)

Ils chantuns da la Svizra

Stadi: 1-01-2008

Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2008 incl. CD-ROM

L'Annuaire statistique è l'ovra da standard da la statistica svizra. El dat in maletg cumplexsiv e bain chaivel da la Svizra.

L'ovra porscha sper **tabellas**, era **survistas** illustradas e curts texts informativs davart tut ils temas da la statistica publica. L'annua 2008 preschenta danovamain ils chapitels cumprovads davart las disparitads internaziunalas e regionalas e davart il svilup duravel, sco era ina survista da las pli impurtantas infurmaziuns statisticas en englais e talian.

La CD-ROM agiuntada cumpiglia

ils cuntegns da l'annuari 2008 stampà, cumplettads cun numerusas tabellas statisticas regionalas dal **Stat@las Wahlen**, l'atlas interactiv cun ils resultats da las elecziuns federalas 2007, e dal **Stat@las Europa**, l'atlas interactiv da las regions europeicas.

Edi da l'Uffizi federal da statistica. Biling tudestg/franzos, ca. 550 paginas (lià), fr. 131.– (incl. CD-ROM). Da retrair en librerias u directamain da la chasa editura Neue Zürcher Zeitung, e-mail: nzz.libro@nzz.ch

Il **Portal statistic da la Svizra** metta a disposiziun online cun il «**Lexicon statistic da la Svizra**» vastas serias cronologicas statisticas, purtretts statistics da tut las vischnancas da la Svizra, ina gronda purschida da statisticas istoricas, tut las communicaziuns a las medias (dapi il 1996) e tut las publicaziuns (dapi il 2004) da l'Uffizi federal da statistica. Il «Lexicon statistic da la Svizra» online vegn actualisà cuntinuadamain e porscha adina las pli novas datas.

In'offerta d'emprova dal lexicon statistic chattais Vus sut l'adressa: <http://www.lexikon-stat.admin.ch>

Atlas des räumlichen Wandels der Schweiz

L'ovra «Atlas des räumlichen Wandels der Schweiz» mussa e commentescha la dinamica dals davos decennis a maun da las datas da la statistica publica. Sin fundament dals differents nivels da scala vegnan sclerids ils process da la metropolisaziun, da la differenziaziun tranter regions grondas e regions linguistics, sco era da las tendenzas da marginalisaziun e d'integrasiun entaifer las aglomeraziuns ed ils quartiers da citad. Pais vegn mess surtut sin il context europeic e sin la midada dal davos temp vers novas furmas d'urbanisaziun.

Ediziun bilingua (tudestg/franzos), 416 paginas (lià), fr. 98.–. Da retrair en librerias u directamain da la chasa editura Neue Zürcher Zeitung, e-mail: nzz.libro@nzz.ch